

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ: Συγχωνεύσεις και εξαγορές
των Τραπεζών στην Ελλάδα και ο
ρόλος του ελέγχου

*Η αποτελεσματικότητα του ελέγχου στις περιπτώσεις
της Τράπεζας Πειραιώς και της Άλφα Τράπεζας*

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: *Χαρά Ι. Κοκολάκη*

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: *Ανδρέας Μανωλάκης, Α.Μ. 535*

Ηράκλειο, 15/05/2014

Ευχαριστίες

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια των σπουδών μου στο τμήμα Χρηματοοικονομικής και Λογιστικής του Τ.Ε.Ι Κρήτης για την απόκτηση του πτυχίου μου.

Από μέρους μου θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επόπτρια καθηγήτρια μου, κα Χαρά Κοκολάκη, για την καθοδήγηση και την υποστήριξη που μου προσέφερε κατά τη συγγραφή της παρούσας εργασίας. Επίσης, ευχαριστώ τον καθηγητή κ. Γιάννη Χρονάκη για τις πολύτιμες συμβουλές του καθ' όλη τη διάρκεια φοίτησής μου στη σχολή.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	5
Abstract	6
Εισαγωγή.....	7
1. Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα.....	8
1.1 Η Τράπεζα της Ελλάδος	9
1.2 Οι Εμπορικές Τράπεζες	10
1.3 Οι Συνεταιριστικές Τράπεζες	12
2. Νομοθεσία και Επιτροπή της Βασιλείας	13
2.1 Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος 2577/2006.....	14
3. Εξωτερικός έλεγχος Τραπεζών.....	17
3.1 Ορισμός.....	17
3.2 Μέθοδοι διενέργειας του εξωτερικού ελέγχου.....	19
3.2.1 Έλεγχος με δειγματοληψία	19
3.2.2 Οριζόντιος Έλεγχος	19
3.2.3 Κάθετος Έλεγχος.....	19
3.2.4 Έκταση οριζοντίου και κάθετου ελέγχου.....	20
3.3 Βαθμίδες-Προσόντα και προϋποθέσεις εξωτερικού ελεγκτή (Ορκωτός Ελεγκτής)	20
3.3.1 Προσόντα Ορκωτού Λογιστή πέραν του προεδρικού διατάγματος 226/92.....	22
4. Εσωτερικός Έλεγχος Τραπεζών	23
4.1 Αναγκαιότητα Εσωτερικού Ελέγχου.....	23
4.2 Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου των τραπεζών.....	25
4.2.1 Μονάδα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών	26
4.2.2 Μονάδα κανονιστικής συμμόρφωσης.....	28
4.2.3 Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων.....	29
4.2.4 Πιστωτικός Κίνδυνος.....	29
4.2.5 Κίνδυνος Επιτοκίων	30

4.2.6 Κίνδυνος Ρευστότητας	30
4.2.7 Λειτουργικός Κίνδυνος.....	30
4.2.8 Κίνδυνος Αγοράς	31
5. Νόμος Sarbanes-Oxley (SOX).....	32
6. Εταιρική Διακυβέρνηση.....	34
6.1 Νόμος 3016/2002, 3061/2007, 3873/2010	35
7. Έννοια των εξαγορών και των συγχωνεύσεων	36
7.1 Είδη και ταξινόμηση των εξαγορών-συγχωνεύσεων	36
7.3 Κίνητρα των συγχωνεύσεων και εξαγορών	39
8. Η αποτελεσματικότητα του ελέγχου στις Συγχωνεύσεις και Εξαγορές	41
8.1 Το δείγμα της έρευνας.....	42
8.2 Ανάλυση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων του δείγματος	43
8.2.1 Πειραιώς Τράπεζα	43
8.2.2 Αγροτική Τράπεζα.....	44
8.2.3 Γενική Τράπεζα	45
8.2.4 ΑΛΦΑ Τράπεζα	46
8.2.5 Εμπορική Τράπεζα	48
8.3 Περιγραφή αριθμοδεικτών για την ανάλυση του δείγματος	49
8.3.1 Αριθμοδείκτες κερδοφορίας-αποδοτικότητας (Profitability Ratios).....	49
8.3.2 Αριθμοδείκτες ρευστότητας (Liquidity Ratios).....	52
8.3.3 Αριθμοδείκτης Κεφαλαιακής επάρκειας	52
9. Αποτελέσματα από την ανάλυση των αριθμοδεικτών	54
9.1 Μελέτη περίπτωσης της Τράπεζας Πειραιώς	54
9.2 Πίνακες αριθμοδεικτών και ανάλυση αυτών	55
9.2.1 Πίνακες αριθμοδεικτών κερδοφορίας και αποδοτικότητας (ROA,ROE,ROD)	55
9.2.2 Πίνακες αριθμοδεικτών κεφαλαιακής επάρκειας (Κεφάλαιο προς Δάνεια)	59
9.2.3 Πίνακες αριθμοδεικτών ρευστότητας (Χορηγήσεις προς Συνολικές Καταθέσεις)	60
9.3 Μελέτη περίπτωσης της Άλφα Τράπεζας	62
9.4 Πίνακες αριθμοδεικτών και ανάλυση αυτών	63

9.4.1 Πίνακες αριθμοδεικτών κερδοφορίας και αποδοτικότητας (ROA,ROE,ROD)	63
9.4.2 Πίνακες αριθμοδεικτών κεφαλαιακής επάρκειας (Κεφάλαιο προς Δάνεια)	67
9.4.3 Πίνακες αριθμοδεικτών ρευστότητας (Χορηγήσεις προς Συνολικές Καταθέσεις)	68
Συμπεράσματα – Επίλογος	70
Βιβλιογραφία - Αρθρογραφία	73
Ελληνική	73
Ξενόγλωσση	74
Διαδίκτυο	75
Πράξεις Διοικητή Τράπεζα της Ελλάδος και Νομικό Πλαίσιο	76

Περίληψη

Οι δυσμενείς οικονομικές συγκυρίες της τελευταίας πενταετίας προσβλέπουν στην αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα έτσι ώστε να καταφέρει να αντιμετωπίσει τις καταστάσεις αυτές. Η πιθανή λύση για την ενίσχυση του κλάδου δόθηκε από την πραγματοποίηση συγχωνεύσεων-εξαγορών σε συνεργασία με τις διαδικασίες ελέγχου προκειμένου να δημιουργηθούν λίγα αλλά ισχυρά τραπεζικά ιδρύματα ικανά να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις των εποπτικών αρχών.

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η ανάλυση της αποτελεσματικότητας του ελέγχου κατά την διεξαγωγή συγχωνεύσεων-εξαγορών τραπεζικών ιδρυμάτων την χρονική περίοδο 2009-2012 στην Ελλάδα. Το δείγμα αποτελείται από την Τράπεζα Πειραιώς, η οποία εξαγόρασε την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος και τη Γενική Τράπεζα, και από την Άλφα Τράπεζα, η οποία ήρθε σε συμφωνία συγχώνευσης με την Εμπορική Τράπεζα.

Η **μέθοδος** με την οποία πραγματοποιείται η έρευνα του δείγματος είναι η ανάλυση οικονομικών καταστάσεων μέσα από τους αριθμοδείκτες που απεικονίζουν την Κερδοφορία – Αποδοτικότητα, Κεφαλαιακή Επάρκεια και Ρευστότητα.

Στο **πρώτο** κεφάλαιο περιγράφεται το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και αναλύονται οι λειτουργίες της κεντρικής τράπεζας, των εμπορικών και συνεταιριστικών τραπεζών. Στο **δεύτερο** κεφάλαιο περιγράφεται η ισχύουσα νομοθεσία και οι διαδικασίες εποπτείας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων *σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας*. Στο **τρίτο** και **τέταρτο** κεφάλαιο παρουσιάζονται οι έννοιες και οι λειτουργίες του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου των τραπεζών, έτσι ώστε στο **πέμπτο** και **έκτο** κεφάλαιο να αναλυθεί η νομοθεσία SOX και η έννοια της Εταιρικής Διακυβέρνησης και των νομοθετημάτων 3016/2002, 3061/2007, 3873/2010. Στο **έβδομο** κεφάλαιο θα γίνει μια εισαγωγή στις έννοιες των εξαγορών και συγχωνεύσεων, για να ακολουθήσει το **όγδοο** κεφάλαιο, όπου θα παρουσιαστεί το δείγμα της έρευνας μας και θα αναλυθούν οι αριθμοδείκτες που θα χρησιμοποιηθούν. Τέλος, στο **ένατο** κεφάλαιο συγκεντρώνονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τη μελέτη περίπτωσης της Τράπεζας Πειραιώς και της Άλφα Τράπεζας.

Από τις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών, οι οποίες προέκυψαν κατόπιν των συγχωνεύσεων και εξαγορών, παρατηρείται ότι οι εξαγοράζουσες τράπεζες, παρουσιάζουν θετικά και αποτελεσματικότερα οικονομικά μεγέθη σε σχέση με πριν την μεταβολή. Επίσης, συμπεραίνεται ότι η διαδικασία του ελέγχου διασφάλισε την αποτελεσματικότητα των επιχειρηματικών συμπράξεων με στόχο τη δημιουργία καθαρών κερδών.

Abstract

The adverse economic conditions the last five years down the restructuring of the banking sector to be able to deal with these situations . The possible solution to boost the banking industry was made by mergers and acquisitions in collaboration with the control procedures, in order to create a few but strong banks able to cope with the demands of supervisors.

The aim of this thesis is to analyze the effectiveness of control over the conduct of mergers and acquisitions in Greece the period 2009-2012 . The sample comprises of Piraeus Bank , which acquired the Agricultural Bank of Greece and the General Bank , and Alpha Bank, which has agreed a merger with the Emporiki Bank.

The sample of the survey based on financial statements and income statement and is analyzed by the method of ratios relating to:

- Profitability - Efficiency
- Capital Adequacy
- Liquidity

It should be noted that the analysis through ratios presents the following disadvantage: they have been used specific financial statements of banks. Therefore the result is monomer. Although the effectiveness of mergers and acquisitions depends on other factors, we believe that the results would be safe to draw conclusions able to present the real state of the processes .

Since the financial statements of banks, which emerged after mergers an acquisitions, it is observed that the acquiring banks show positive an effective economic results than before the change. Also, it is concluded that the audit process ensured the efficiency of business partnerships to create net profits.

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια το σύνολο του ελληνικού τραπεζικού κλάδου έχει αναμφισβήτητα πληγεί. Αυτό κυρίως οφείλεται στην αδυναμία πρόσβασης στις διεθνείς αγορές και στις δυσμενείς συνθήκες που επικρατούν, τόσο στους καταθέτες όσο και στους δανειζόμενους. Τα παραπάνω άσκησαν πιέσεις στη ρευστότητα και τη κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων αποδυναμώνοντας τη σταθερότητα του τραπεζικού μας συστήματος.

Αναγκαία θεωρείται η αναδιάρθρωση και η συγκέντρωση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προκειμένου να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικότερα η παρούσα κατάσταση. Οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές τραπεζών καθίστανται ένα θέμα άκρως επίκαιρο, καθώς μπορούν να αποτελέσουν σε πολλές περιπτώσεις την ίαση τέτοιων οικονομικών προβληματικών καταστάσεων.

Πρόσφατα στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα παρατηρήθηκε ο δεύτερος μεγαλύτερος όγκος συγχωνεύσεων-εξαγορών από την περίοδο 1998-2002 με αποτέλεσμα την αναγκαία συρρίκνωση του κλάδου προκειμένου οι ελληνικές τράπεζες να αποκτήσουν την απαραίτητη οικονομική επιφάνεια και μέγεθος, ώστε να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις των διεθνών φορέων. Σύμφωνα με τη διεθνή καθοδήγηση επιβλήθηκε κατόπιν συγχωνεύσεων και εξαγορών να δημιουργηθούν τέσσερις συστημικές τράπεζες: η Εθνική Τράπεζα, η Eurobank, η Άλφα Τράπεζα και η Τράπεζα Πειραιώς. Οι δύο τελευταίες θα αναλυθούν περαιτέρω στη συνέχεια της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Για την αποδοτικότερη διενέργεια των συγχωνεύσεων και εξαγορών κρίνεται απαραίτητη η ύπαρξη άρτια καταρτισμένων ελεγκτικών μηχανισμών είτε εσωτερικού είτε εξωτερικού ελέγχου. Σκοπός τους αποτελεί ο διαρκής και ορθός έλεγχος των διαδικασιών πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την πραγματοποίηση των συγχωνεύσεων και εξαγορών. Αρχικά, πραγματοποιείται η εξαγωγή στοιχείων, τα οποία, κατά τη διάρκεια του ελέγχου όπου γίνεται η επίβλεψη και η τήρηση των προκαθορισμένων διαδικασιών, θα προσδιορίσουν την ακριβή εικόνα των οικονομικών και διαχειριστικών δεδομένων. Σκοπός των παραπάνω είναι η εξαγωγή τέτοιων αποτελεσμάτων ώστε να μπορεί να κριθεί εάν ήταν επιτυχημένη ή μη η επιχειρηματική κίνηση.

Σε συνδυασμό με τις διαδικασίες ελέγχου πραγματοποιείται ανάλυση χρηματοοικονομικών στοιχείων όπου με τη βοήθεια κατάλληλων αριθμοδεικτών παρουσιάζονται όλα τα απαραίτητα εκείνα δεδομένα προκειμένου να προσδιοριστεί η αποτελεσματικότητα του ελέγχου στη διαδικασία των συγχωνεύσεων και εξαγορών των τραπεζικών ιδρυμάτων.

1. Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα

Πυρήνας του χρηματοοικονομικού τομέα είναι το τραπεζικό σύστημα, όπου αποτελείται από πιστωτικούς οργανισμούς (τράπεζες) και άλλους θεσμικούς επενδυτές. Σκοπός του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας μέσα από τη χρηματοδότηση νέων επενδύσεων και από την στήριξη των ήδη υφιστάμενων επιχειρήσεων με αναγκαία κεφάλαια.

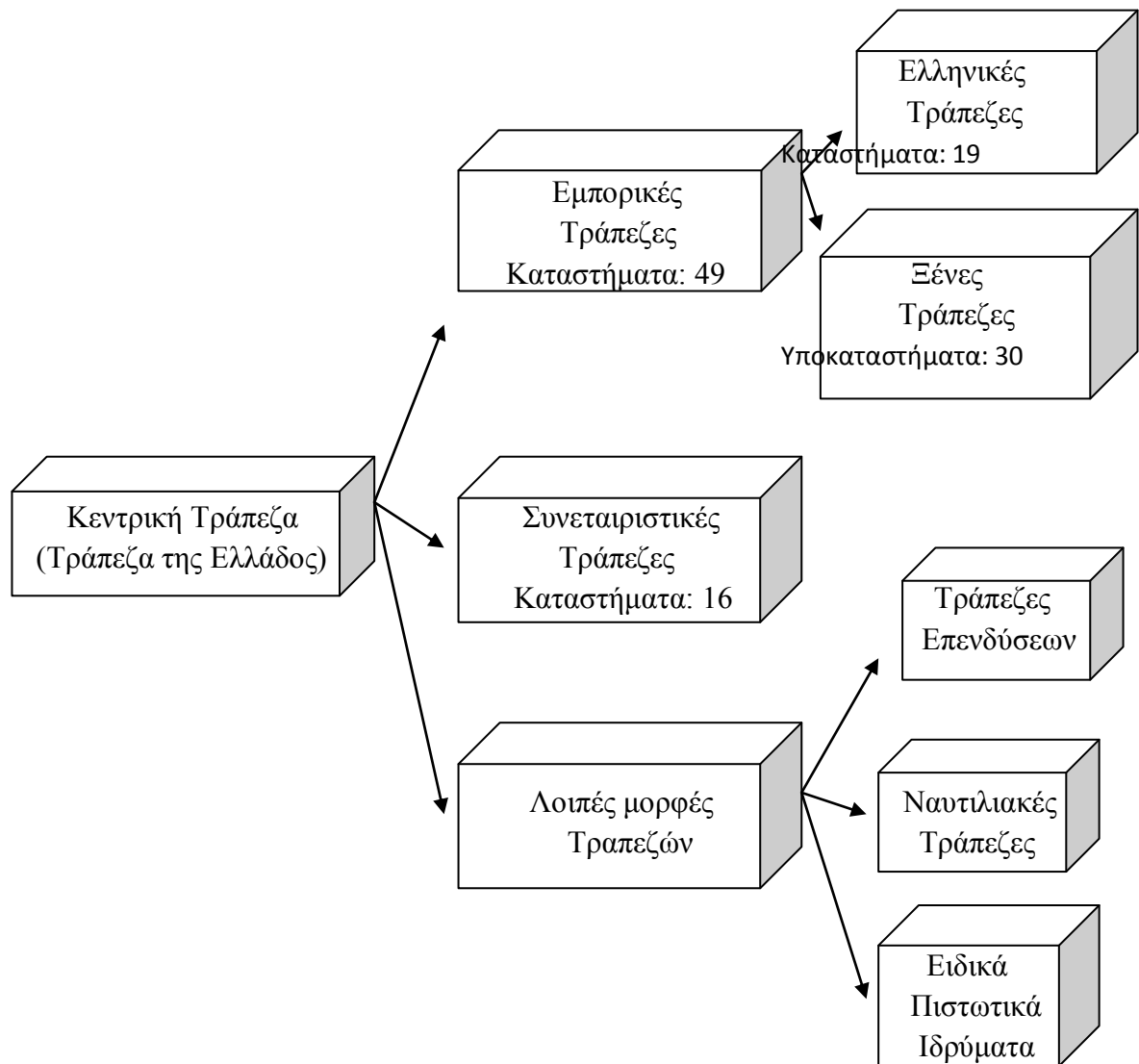
Βασικοί πυλώνες του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδος, οι Εμπορικές Τράπεζες καθώς και ο ευρύτερος χρηματοοικονομικός τομέας. Σύμφωνα με το νόμο 3601/2007, ο οποίος ορίζει το πλαίσιο λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ακολουθώντας τη Συνθήκη της Βασιλείας II, τα πιστωτικά ιδρύματα ορίζονται ως «μία επιχείρηση η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιτρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων για λογαριασμό της καθώς και το ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος».

Όπως αναφέρει ο Σχοινιωτάκης (2011), βασική λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η διοχέτευση ρευστότητας άρα και της αγοραστικής δύναμης από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές μονάδες με άμεση ή έμμεση χρηματοδότηση. Οι διεργασίες του τραπεζικού συστήματος αφορούν την έμμεση χρηματοδότηση, η οποία πραγματοποιείται με την παροχή ρευστότητας στην αγορά μέσω των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Πλέον τα τραπεζικά ιδρύματα δεν αρκούνται στη συγκέντρωση καταθέσεων και στη χορήγηση δανείων. Αντιθέτως, οι δραστηριότητές τους έχουν επεκταθεί σε επενδυτικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες. Οι βασικές κατηγορίες τραπεζών, όπως έχουν διαμορφωθεί στην Ελλάδα με βάση τις νομοθετικά προσδιοριζόμενες δραστηριότητες αυτών είναι: οι Εμπορικές, οι Συνεταιριστικές και οι Επενδυτικές Τράπεζες. Εκτός από τις παραπάνω βασικές μορφές χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων διακρίνονται επίσης και άλλες μορφές τραπεζών, όπως: Τράπεζες Επενδύσεων, Κτηματικές, Ναυτιλιακές, Αγροτικές και Ειδικά Πιστωτικά Ιδρύματα. Οι Κτηματικές και οι Αγροτικές Τράπεζες δεν δραστηριοποιούνται πια αφού οι υπηρεσίες που προσφέρονταν από αυτές πλέον παρέχονται από τις Εμπορικές Τράπεζες.

Σύμφωνα με τη Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (2010), στην ελληνική επικράτεια λειτουργούν 19 Ελληνικές Τράπεζες, 30 υποκαταστήματα Ξένων Τραπεζών, 16 Συνεταιριστικές Τράπεζες και ένας Ειδικός Χρηματοπιστωτικός Οργανισμός.

Διάγραμμα 1: Το ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών

1.1 Η Τράπεζα της Ελλάδος

Η τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε το 1927 και αποτελεί τη κεντρική εκδοτική τράπεζα της χώρας. Όπως αναφέρει ο Σχοινιωτάκης (2011), στόχος της Τράπεζας της Ελλάδος σύμφωνα με τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η σταθερότητα των τιμών και η λειτουργία της βάσει των οδηγιών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Βασική αρμοδιότητά της είναι η εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, τα οποία λειτουργούν στην ελληνική επικράτεια (βλ. Διάγραμμα 1). Σύμφωνα με τον

Σχοινιωτάκη (2011), οι αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος είναι οι εξής:

- Χάραξη νομισματικής πολιτικής στις χώρες ζώνης του ευρώ
- Διαχείριση συναλλάγματος και χρυσού σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
- Επίβλεψη των συστημάτων και μέσων πληρωμών όπως το ΔΙΑΣ και το Γραφείο Συμψηφισμού Αθηνών
- Προώθηση ρυθμίσεων για τη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας
- Πραγματοποίηση συλλογής στατιστικών στοιχείων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
- Έκδοση τραπεζογραμματίων για τα οποία έχει την ευθύνη ασφαλής αποθήκευσης, διακίνησης και την επανακυκλοφορία ή την καταστροφή τους

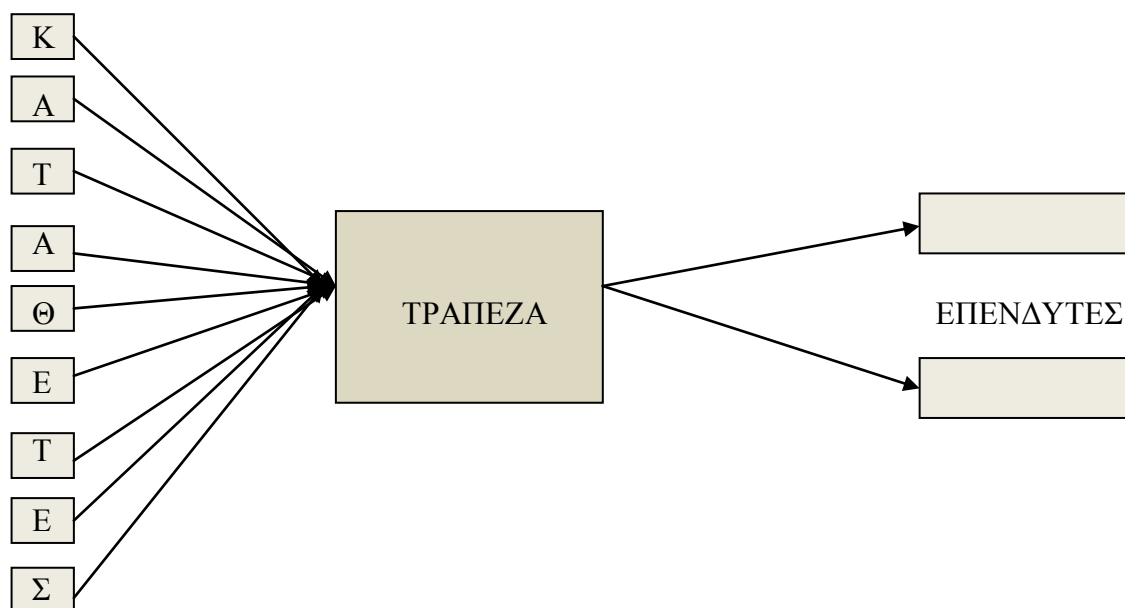
Άλλες αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος:

- Έλεγχος και εποπτεία των ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων
- Διαχείριση και λειτουργία του συστήματος παρακολούθησης συναλλαγών επί τίτλων με λογιστική μορφή και της ηλεκτρονικής δευτερογενούς αγοράς τίτλων
- Διαχείριση συναλλαγματικών διαθεσίμων της χώρας συμπεριλαμβανομένου τα διαθέσιμα της Τράπεζας της Ελλάδος και του Ελληνικού Δημοσίου σε συνάλλαγμα και χρυσό
- Λειτουργεί ως ταμίας και εντολοδόχος του Ελληνικού Δημοσίου
- Διεξαγωγή στατιστικών ερευνών για την πορεία της ελληνικής οικονομίας και της νομισματικής πολιτικής.

1.2 Οι Εμπορικές Τράπεζες

Όπως αναφέρουν ο Προβόπουλος και ο Καπόπουλος (2001), οι Εμπορικές Τράπεζες σχετίζονται με διάφορες τραπεζικές εργασίες διαμεσολαβώντας μεταξύ πλεονασματικών και ελλειμματικών μονάδων με σκοπό την άντληση καταθέσεων και τη χορήγηση δανείων.

Διάγραμμα 2: Τραπεζική Διαμεσολάβηση

ΠΗΓΗ: Γ. Προβόπουλος, Π. Καπόπουλος (2001)

Σύμφωνα με τον Σχοινιωτάκη (2011), οι τραπεζικές εργασίες διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: *Παθητικές*, *Μεσολαβητικές* και *Ενεργητικές*. Οι *Παθητικές* αφορούν εργασίες που σχετίζονται με στοιχεία του παθητικού, όπως καταθέσεις ή άλλες πηγές χρηματοδότησης. Οι *Μεσολαβητικές* σχετίζονται με εργασίες όπου οι τράπεζες αποσκοπούν σε προμήθειες για την πραγματοποίησή τους. Τέλος, οι *Ενεργητικές* εργασίες αφορούν χορηγήσεις δανείων.

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του νόμου 3601/2007, οι τραπεζικές υπηρεσίες που μπορούν να παρέχουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι οι εξής:

- Αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων
- Χορήγηση πιστώσεων συμπεριλαμβανομένων και των πράξεων πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (*factoring*)
- Χρηματοδοτική μίσθωση (*leasing*)
- Πράξεις διενέργειας πληρωμών και μεταφορά κεφαλαίων
- Έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής (πιστωτικών και χρεωστικών καρτών, ταξιδιωτικών και τραπεζικών επιταγών)
- Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων
- Συναλλαγές για λογαριασμό του ίδιου του πιστωτικού ιδρύματος ή της πελατείας του σε:
 - ❖ μέσα της χρηματαγοράς (αξιογράφα, πιστοποιητικά καταθέσεων, κ.λ.π.)
 - ❖ συνάλλαγμα
 - ❖ προθεσμιακά συμβόλαια χρηματοοικονομικών τίτλων ή χρηματοοικονομικά δικαιώματα

- ❖ συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και νομισμάτων
- ❖ κινητές αξίες
- Συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και παροχή συναφών υπηρεσιών περιλαμβανομένων ειδικότερα και των υπηρεσιών αναδόχου εκδόσεως τίτλων
- Παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις σχετικά με τη διάρθρωση του κεφαλαίου, τη βιομηχανική στρατηγική και συναφή θέματα.

1.3 Οι Συνεταιριστικές Τράπεζες

Όπως αναφέρει ο *Αγγελόπουλος (2005)*, οι Συνεταιριστικές Τράπεζες αποτελούν άλλον ένα διαδεδομένο τύπο χρηματοοικονομικών οργανισμών. Στην ελληνική επικράτεια εμφανίστηκαν τη δεκαετία του 1990 και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, τόσο κατά την ίδρυση και τις μεταβολές τους (τροποποίηση καταστατικού) όσο και κατά την λειτουργία τους. Βασική δραστηριότητά τους είναι η εξυπηρέτηση των μελών τους. Αξίζει να αναφερθεί πως η παροχή υπηρεσιών προς τα μέλη τους εξαρτάται από τις συνεταιριστικές μερίδες που αυτοί κατέχουν. Η λειτουργία τους και οι τραπεζικές υπηρεσίες που προσφέρουν δεν διαφέρουν σε σχέση με αυτές των Εμπορικών Τραπεζών. Η κύρια διαφορά τους από τις Εμπορικές Τράπεζες αφορά την ελάχιστη κεφαλαιακή επάρκεια, όπου έχει οριστεί στο 10% σε αντίθεση με το 8%, το οποίο ορίζεται για τις Εμπορικές.

Οι Συνεταιριστικές Τράπεζες ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη των περιοχών στις οποίες εγκαθίστανται μέσω της αξιοποίησης των κεφαλαίων των κατοίκων των περιοχών αυτών. Ωστόσο έχουν τη δυνατότητα να επεκταθούν και σε άλλες περιοχές της επικράτειας ύστερα από σχετική έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος.

2. Νομοθεσία και Επιτροπή της Βασιλείας

Το 1974 συστάθηκε η Επιτροπή της Βασιλείας με σκοπό την τραπεζική εποπτεία και την θέσπιση κανόνων λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, οι οποίοι όμως έχουν συμβουλευτικό χαρακτήρα και όχι δεσμευτικό. Όπως αναφέρει ο *Σχοινιωτάκης (2011)*, η Επιτροπή της Βασιλείας λειτουργεί στο πλαίσιο της Τράπεζας των Διεθνών Διακανονισμών, Bank of International Settlements (B.I.S.), και απαρτίζεται από τους διοικητές ή τους εκπροσώπους των κεντρικών τραπεζών των χωρών: Βέλγιο, Καναδά, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και Η.Π.Α.

Το ισχύον σύστημα κανόνων της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των διεθνών τραπεζών διαμορφώθηκε σταδιακά από τον Ιούλιο του 1988, όταν δημοσιεύθηκε το Σύμφωνο της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια με τίτλο «Διεθνής Σύγκληση της Κεφαλαιακής Μέτρησης και των Κεφαλαιακών Προτύπων» (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards). Το κείμενο αυτό αφορούσε την ομαδοποίηση των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων σε κατηγορίες ανάλογα με τον πιστωτικό τους κίνδυνο (credit risk). Το κείμενο αυτό, βέβαια, τροποποιήθηκε αρκετές φορές στο παρελθόν με την σημαντικότερη προσθήκη να γίνεται το 1996, η οποία συμπεριέλαβε και τον κίνδυνο αγοράς (market risk) και αργότερα, το 2001, τον λειτουργικό κίνδυνο.

Επίσης, όρισε τον συντελεστή φερεγγυότητας, ή αλλιώς δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, των πιστωτικών ιδρυμάτων ως το λόγο των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος προς τα στοιχεία του ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνό τους με ελάχιστο ποσοστό το 8%.

Εξαιτίας της αύξησης των χορηγήσεων δανείων χαμηλής πιστοληπτικής διαβάθμισης από τις τράπεζες χωρίς την αντίστοιχη αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαίων (εποπτικό arbitrage), κρίθηκε απαραίτητη η αναθεώρηση του Συμφώνου. Έτσι, το αναθεωρημένο Σύμφωνο του 1999 περιέχει προτάσεις που εστιάζουν σε τρεις θεματικές ενότητες, οι λεγόμενοι πυλώνες της βασιλείας II. Οι προτάσεις αυτές ανέφεραν τα εξής:

- Πυλώνας I : καθιέρωση ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των αναλαμβανόμενων τραπεζικών κινδύνων.
- Πυλώνας II: καθιέρωση αρχών, κριτηρίων και διαδικασιών με τα οποία αξιολογείται η κεφαλαιακή επάρκεια και τα συστήματα διαχείρισης κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Πυλώνας III: καθιέρωση της δημοσίευσης στοιχείων για την ενίσχυση της διαφάνειας και της πειθαρχίας της αγοράς όσον αφορά τη διάρθρωση των

αναλαμβανόμενων κινδύνων και της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Σκοπός του παρόντος θεσμικού πλαισίου ήταν η επίτευξη σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η δημιουργία ίσου ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Στην Ελλάδα με το νόμο 3601/2007 ψηφίστηκε ενσωμάτωση του θεσμικού πλαισίου της βασιλείας II στην ελληνική τραπεζική με την προϋπόθεση να αναβαθμιστούν τα συστήματα διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών.

Οι αλλαγές και οι προσθήκες συνεχίστηκαν το 2010 και πλέον έχουμε νέο θεσμικό πλαίσιο, τη Βασιλεία III. Ο *Σχοινιωτάκης (2011)* αναφέρει τις κυριότερες αλλαγές που έχουν συμφωνηθεί μέχρι σήμερα:

Αρχικά, στόχος των τραπεζών είναι η βελτίωση της ποιότητας και ποσότητας των ιδίων κεφαλαίων με τα κεφάλαια πρώτης διαβάθμισης (Tier 1), τα οποία θα πρέπει να απαρτίζονται από κοινές μετοχές και τίτλους.

Δεύτερον, οι μειοψηφικές συμμετοχές σε άλλες τράπεζες μπορούν να συμπεριληφθούν στον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας μόνο στην περίπτωση όπου η επένδυση αντιπροσωπεύει πραγματική μετοχική συμμετοχή.

Τρίτον, στο ενεργητικό των τραπεζών μπορούν να συμπεριληφθούν δικαιώματα εξυπηρέτησης στεγαστικών δανείων και επενδύσεις σε χρηματοοικονομικά ιδρύματα σε ποσοστό έως 15% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου τους.

Τέταρτον, καθιερώνεται ένα όριο ασφάλειας πάνω από το κατώτατο όριο κεφαλαιακής επάρκειας καθώς επίσης και περιορισμοί όσον αφορά στις επιστροφές κεφαλαίου όταν τα κεφάλαια μιας τράπεζας υποχωρήσουν εκτός αυτού του ορίου.

Τέλος, καθιερώνεται δείκτης μόχλευσης στο 3% του Tier 1, το οποίο σημαίνει ότι το ενεργητικό των τραπεζών δεν θα επιτρέπεται να ξεπερνάει τα κεφάλαια πρώτης διαβάθμισης πάνω από 33 φορές (θα εφαρμοστεί δοκιμαστικά από τον Ιανουάριο του 2018).

2.1 Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος 2577/2006

Η Τράπεζα της Ελλάδος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 55⁴ του καταστατικού της και του νόμου 2076/1992, ασκεί την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα και των υποκαταστημάτων τους σε αλλοδαπές χώρες καθώς και επί των υποκαταστημάτων στην Ελλάδα πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν σε τρίτες χώρες.

Η εποπτεία ασκείται με βάση το πλαίσιο της Βασιλείας II, όπως έχει ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία, καθώς και με κανόνες που μπορεί να θεσπίζει η Τράπεζα της Ελλάδος. Οι κανόνες αφορούν τη χορήγηση άδειας λειτουργίας, τον έλεγχο της εν γένει φερεγγυότητας, της ρευστότητας, της κεφαλαιακής επάρκειας, της συγκέντρωσης κινδύνων των εποπτευόμενων ιδρυμάτων, της επάρκειας και αποτελεσματικότητας της εταιρικής διακυβέρνησης και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών για την πρόληψη της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (www.bankofgreece.gr)

Συγκεκριμένα, οι διατάξεις του πλαισίου προληπτικής εποπτείας αποσκοπούν κυρίως:

- στον έλεγχο της φερεγγυότητας
- στον έλεγχο της ρευστότητας
- στην ενίσχυση των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου.

Η ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 σχετίζεται με τις αρχές λειτουργίας αλλά και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) των τραπεζικών ιδρυμάτων καθώς και με τις σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών οργάνων.

Ο Γκόρτσος και ο Αλεξάκης (2006) αναφέρουν πως με την πράξη αυτή καθορίζονται:

- Οι βασικές αρχές και τα κριτήρια που θα πρέπει να πληρούνται από κάθε πιστωτικό και χρηματοδοτικό ίδρυμα που εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος προκειμένου να διασφαλίζεται ότι διαθέτουν σε ατομικό επίπεδο και σε επίπεδο ομίλου αποτελεσματική οργανωτική δομή και επαρκές ΣΕΕ, το οποίο θα περιλαμβάνει τις οδηγίες της εσωτερικής επιθεώρησης, διαχείρισης κινδύνων και κανονιστικής συμμόρφωσης.
- Οι βασικές αρχές και τα κριτήρια σχετικά με την οργάνωση, τις λειτουργικές διαδικασίες, τον έλεγχο των κινδύνων, τα λογιστικά και πληροφοριακά συστήματα και την κανονιστική συμμόρφωση των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων.
- Οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες του διοικητικού συμβουλίου των επιτροπών και των υπηρεσιακών μονάδων σχετικά με την λειτουργία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Εν συνεχεία, στο γενικό πλαίσιο της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 πραγματοποιούνται και κάποιες προσαρμογές, οι οποίες αφορούν τα εξής:

- καθορίζεται ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει την εσωτερική επιθεώρηση αλλά και δύο ακόμα λειτουργίες-διευθύνσεις: τη *Διαχείριση Κινδύνων* και την *Κανονιστική Συμμόρφωση*, όπου:

- η *Διαχείριση Κινδύνων* παρακολουθεί όλες τις μορφές κινδύνων γι' αυτό και προβλέπεται η υποχρεωτική σύστασή της από όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να παρακολουθούνται αποτελεσματικά όλες οι μορφές κινδύνου συμπεριλαμβανομένου του λειτουργικού.
- η *Κανονιστική Συμμόρφωση* καλύπτει θέματα συμμόρφωσης με το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, με ιδιαίτερη αναφορά στα θέματα εφαρμογής της νομοθεσίας περί πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.
- προβλέπεται η υποχρέωση του Διοικητικού Συμβουλίου να διαθέτει συλλογικά επαρκείς γνώσεις και εμπειρία για τις κύριες δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να έχει τη δυνατότητα άσκησης εποπτείας επί του συνόλου των λειτουργιών του πιστωτικού ιδρύματος.
 - ενισχύεται η σημασία της διασφάλισης της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους πελάτες, καθώς και της διαφάνειας των συναλλαγών ως αναπόσπαστο μέρος της διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου.
 - καθορίζονται οι βασικές αρχές που θα ισχύουν στην περίπτωση εκχώρησης δραστηριοτήτων σε τρίτους συμπεριλαμβανομένων των εργασιών είσπραξης οφειλών και διαχείρισης καρτών.

3. Εξωτερικός έλεγχος Τραπεζών

3.1 Ορισμός

- Ο *εξωτερικός έλεγχος* (*external audit*) είναι μια συστηματική εργασία που διενεργείται από ανεξάρτητα επαγγελματικά καταρτισμένα πρόσωπα, τους εξωτερικούς ελεγκτές, με σκοπό τη συλλογή και αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων που θα τους επιτρέψουν να διαμορφώσει επίσημη κρίση για την αξιοπιστία και τη δίκαιη εικόνα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης που εποπτεύεται (www.soel.gr).
- Ως *εξωτερικός έλεγχος* ορίζεται ο έλεγχος που διενεργείται από ειδικούς επαγγελματίες με ανεπίληπτο ήθος και ακεραίο χαρακτήρα, άρτια επιστημονική κατάρτιση καθώς και ειδική πείρα χωρίς να έχουν καμία υποβλητική σχέση ή εξάρτηση με την ελεγχόμενη επιχείρηση. Πρόκειται για το θεσμό των εξωτερικών ελεγκτών. Στην Ελλάδα αυτοί οι ειδικοί επαγγελματίες είναι οι *ορκωτοί λογιστές* (www.soel.gr).

Ο αντικειμενικός σκοπός του εξωτερικού ελεγκτή είναι η ανακάλυψη κάθε είδους απάτης, ο εντοπισμός αριθμητικών λαθών και γενικότερα η εκτίμηση της αξιοπιστίας των ισχυρισμών της διοίκησης για την πληρότητα, νομιμότητα και συνέπεια των παρεχόμενων στοιχείων στο άμεσα ενδιαφερόμενο κοινό. Ο εξωτερικός ελεγκτής δεν έχει καμία υπαλληλική ή άλλη εξάρτηση προς την επιχείρηση την οποία καλείται να ελέγξει. Είναι ανεξάρτητος και αδέσμευτος προς την οικονομική μονάδα που ελέγχει και δεν επηρεάζεται από την διοίκησή της (με αποτέλεσμα να μην υπάρχει κανένα από τα μειονεκτήματα που βαρύνουν τον εσωτερικό ελεγκτή). Αυτό το γεγονός αποτελεί εγγύηση για την διενέργεια αντικειμενικού και ανεπηρέαστου ελέγχου. Τα προσόντα που πρέπει να έχει ο εξωτερικός ελεγκτής ορίζονται από τον κώδικα δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών , International Federation of Accountants (IFAC), και είναι τα εξής:

- Ακεραιότητα
- Αντικειμενικότητα
- Εμπιστευτικότητα
- Επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια
- Επαγγελματική συμπεριφορά.

Με το πέρας του ελέγχου, ο εξωτερικός ελεγκτής υποβάλει τη γνώμη του στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας, μέσω της έκθεσης ελέγχου που συντάσσει, και στη γενική συνέλευση των μετόχων, μέσω του πιστοποιητικού ελέγχου που υποβάλει σε αυτήν (www.ifac.gr).

Η χρησιμότητα του *εξωτερικού ελέγχου* δικαιολογεί το υψηλό κόστος των υπηρεσιών του, διότι η εκάστοτε επιχείρηση πέραν του ότι αμείβει τους εξωτερικούς ελεγκτές, επιβαρύνεται και το κόστος των υπηρεσιών που προσφέρει το προσωπικό της στον εξωτερικό ελεγκτή. Βέβαια, η επιχείρηση αποκομίζει σημαντικά οφέλη όπως:

- Εξασφαλίζει τη συνεχή βελτίωση του λογιστικού της συστήματος
- Αυξάνεται η εγκυρότητα και πληρότητα των λογιστικών της καταστάσεων, οι οποίες αποκτούν νομιμότητα με αποτέλεσμα να διευκολύνεται η άντληση κεφαλαίων από επενδυτές όντας σωστά πληροφορημένοι για τους κινδύνους που θα αντιμετωπίσουν
- Ελέγχονται και αξιολογούνται τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και η λειτουργία αυτού στην επιχείρηση με σκοπό την βελτίωση της αποτελεσματικότητας αυτών
- Προστατεύονται τα συμφέροντα του δημοσίου, των μετόχων, των δανειστών, των προμηθευτών, του προσωπικού και των επενδυτών
- Ενισχύεται η θέση της επιχείρησης, καθώς ο *εξωτερικός έλεγχος* συντελεί στην πιο ορθολογική κατανομή και εκμετάλλευση των οικονομικών πόρων αυτής.

Στην Ελλάδα έχει επιβληθεί στις ανώνυμες εταιρείες να διενεργείται ετήσιος έλεγχος των λογιστικών τους καταστάσεων από εξωτερικούς ελεγκτές. Επίσης, είχε συσταθεί στο παρελθόν το Σώμα Ορκωτών Λογιστών, του οποίου τα μέλη μπορούσαν αποκλειστικά να διενεργούν τους λογιστικούς ελέγχους. Το σώμα αυτό αντικαταστάθηκε αργότερα από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών ως προς τον εποπτικό του ρόλο, ώστε να αντιμετωπίσουν θέματα που προέκυψαν σχετικά με την μονοπωλιακή άσκηση του ελέγχου, τη στέρηση από τις επιχειρήσεις του δικαιώματος να επιλέγουν τους ελεγκτές τους και τη διαπραγμάτευση της αμοιβής αυτών. Το σώμα εκδίδει γενικές οδηγίες για την άσκηση των ελέγχων, διαμορφώνει κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας, διορίζει ή και αποφασίζει τη διαγραφή μελών από το σώμα των ελεγκτών, εποπτεύει και ελέγχει το ασκούμενο ελεγκτικό έργο, την τήρηση της νομοθεσίας και τη διασφάλιση του κύρους, της διαφάνειας και της ποιότητας του επαγγέλματος και των ελεγκτικών υπηρεσιών (www.elte.gr).

3.2 Μέθοδοι διενέργειας του εξωτερικού ελέγχου

3.2.1 Έλεγχος με δειγματοληψία

Με εξαίρεση, ίσως, ορισμένες περιπτώσεις ελέγχου (π.χ. δικαστικές πραγματογνωμοσύνες) σε όλα τα υπόλοιπα είδη ελέγχου και ειδικά στον τακτικό έλεγχο ισολογισμού τέλους χρήσης δεν είναι δυνατό να ελέγχεται ολόκληρη η διαχειριστική και λογιστική χρήση με κάθε λεπτομέρεια. Η διαδικασία αυτή θα ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρα και θα απασχολούσε πολλούς ελεγκτές καθιστώντας τον έλεγχο αρκετά δύσκολο και δαπανηρό για την ελεγχόμενη επιχείρηση. Για το λόγο αυτό, οι εξωτερικοί ελεγκτές παγκοσμίως υιοθέτησαν την αρχή του δειγματοληπτικού ελέγχου. Ο δειγματοληπτικός έλεγχος διενεργείται επιλεκτικά κατά την κρίση του ελεγκτή στους πιο ευπαθείς λογαριασμούς. Ο έλεγχος χωρίζεται σε δύο βασικές μεθόδους, στον *οριζόντιο* και τον *κάθετο* έλεγχο. (www.lib.teiher.gr)

3.2.2 Οριζόντιος Έλεγχος

Ο *οριζόντιος έλεγχος* ονομάζεται και *προοδευτικός έλεγχος*, καθώς ξεκινάει από τα δικαιολογητικά καταλήγοντας στον ισολογισμό. Πρόκειται για τον λεπτομερή έλεγχο όλων των οικονομικών πράξεων μιας περιόδου. Κατά τη διενέργεια του *οριζόντιου ελέγχου*:

- Ελέγχονται λεπτομερειακά όλα, χωρίς εξαίρεση, τα δικαιολογητικά της περιόδου που έχει επιλεγεί από άποψη πληρότητας και νομιμότητας
- Ελέγχεται η βασισμένη στα δικαιολογητικά ορθή διατύπωση των εγγραφών στα αναλυτικά ημερολόγια
- Ελέγχεται η ενημέρωση των αναλυτικών καθολικών και των λοιπών βοηθητικών βιβλίων
- Ελέγχονται οι συγκεντρωτικές εγγραφές στο συγκεντρωτικό ημερολόγιο και η ενημέρωση του γενικού καθολικού
- Επαληθεύονται, με τα ισοζύγια, οι αριθμητικές συμφωνίες.
(www.lib.teiher.gr)

3.2.3 Κάθετος Έλεγχος

Ο *κάθετος έλεγχος* ονομάζεται και *αναδρομικός έλεγχος* αφού ακολουθεί αντίθετη κατεύθυνση από αυτήν του *οριζόντιου ελέγχου*. Αποτελείται, αρχικά, από τα κονδύλια του ισολογισμού και του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης που τον συνοδεύει και

εν συνεχεία, μέσω των ισοζυγίων στους λογαριασμούς του αναλυτικού καθολικού, γίνεται επισκόπηση του περιεχομένου κάθε ενός από τα κονδύλια, τα οποία επιλέγονται, όπου για τον έλεγχο τους αναζητούνται τα σχετικά παραστατικά. (www.lib.teiher.gr)

3.2.4 Έκταση οριζοντίου και κάθετου ελέγχου

Το δειγματοληπτικό ποσοστό στον *οριζόντιο* και *κάθετο έλεγχο*, και, ευρύτερα, η έκταση και το βάθος του ελέγχου εξαρτώνται από την ποιότητα του συστήματος *εσωτερικού ελέγχου* που εφαρμόζεται. Όπου ο *εσωτερικός έλεγχος* είναι πλήρης, το δείγμα των ελεγκτικών διαδικασιών πρέπει να περιορίζεται, αλλιώς πρέπει να επεκτείνεται ανάλογα μέχρι τον πλήρη έλεγχο στους ευπαθείς τομείς.

Επίσης, πρέπει να τονίσουμε ότι ο *οριζόντιος έλεγχος* δεν αντικαθιστά τον *κάθετο* αλλά μόνο τον συμπληρώνει. Βασικός σκοπός του *οριζοντίου ελέγχου*, ειδικά στην περίπτωση τακτικού ελέγχου ισολογισμού τέλους χρήσης, είναι η ενημέρωση των ελεγκτών πάνω στη λογιστική οργάνωση της επιχείρησης και η εκτίμηση του *εσωτερικού ελέγχου*. Το γεγονός ότι από τον έλεγχο όλων των εγγραφών μιας περιόδου δεν προέκυψε κάτι αξιοσημείωτο δεν είναι αρκετό ώστε να θεωρηθεί ότι και οι υπόλοιπες εγγραφές ολόκληρου του έτους είναι σωστές. Έτσι, δεν είναι δυνατό να παραλειφθούν οι διαδικασίες του *κάθετου ελέγχου*, ειδικά όταν πρόκειται για *τακτικό έλεγχο ισολογισμού τέλους χρήσης* όπου δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση να αμεληθεί ενώ, αντίθετα ο *οριζόντιος έλεγχος* μπορεί να παραληφθεί. (www.lib.teiher.gr)

3.3 Βαθμίδες-Προσόντα και προϋποθέσεις εξωτερικού ελεγκτή (Ορκωτός Ελεγκτής)

Σύμφωνα με το Άρθρο 10 του ΠΔ. 226/92 ορίζονται τα εξής (www.taxheaven.gr):

- Ασκούμενος ορκωτός ελεγκτής διορίζεται ο επιθυμών να ασκήσει το επάγγελμα του ορκωτού ελεγκτή, εφόσον έχει τα ακόλουθα προσόντα και πληρεί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- έχει την ελληνική ιθαγένεια ή είναι Έλληνας ομογενής ή υπήκοος κράτους-μέλους των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων και έχει μόνιμη κατοικία στην Ελλάδα
 - είναι κάτοχος πτυχίου οικονομικών, εμπορικών ή βιομηχανικών σπουδών ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος της ημεδαπής ή ισότιμου της αλλοδαπής

- δεν συντρέχει στο πρόσωπό του κώλυμα εκ των αναφερομένων στο παράρτημα 1 του παρόντος, επιφυλασσόμενων των διατάξεων περί διορισμού ομογενών κατά το εδάφιο Α της παρούσας παραγράφου ή των αλλοδαπών που έχουν δικαίωμα εγκαταστάσεως στην Ελλάδα
 - κέκτηται (απαιτείται) ανεπίληπτο ήθος και αναμφισβήτητη αρετή. Περί τούτου αποφαινεται το εποπτικό συμβούλιο βάσει των στοιχείων του φακέλου έκαστου υποψηφίου και μετά προηγούμενη ακρόαση του επιθυμούντος να διορισθεί ορκωτός ελεγκτής. Η απόφαση περί αποκλεισμού πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένη.
- Στη βαθμίδα του Δόκιμου Ορκωτού Ελεγκτή διορίζεται ο ασκούμενος ορκωτός ελεγκτής, εφ' όσον έχει ασκήσει αποδεδειγμένα ελεγκτικό έργο επί διετία και επιτύχει στις εξετάσεις επί όλων των θεμάτων της ενότητας Α, *κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 11* περί επαγγελματικών εξετάσεων του παρόντος. Οι ασκούμενοι ορκωτοί ελεγκτές απαλλάσσονται της εξετάσεως στην ξένη γλώσσα αν έχουν πτυχίο που εκδόθηκε από ΑΕΙ εξωτερικού στο οποίο η διδασκαλία διενεργείται σε μία από τις επίσημες γλώσσες των ευρωπαϊκών κοινοτήτων.
- Στη βαθμίδα του Επίκουρου Ορκωτού Ελεγκτή διορίζεται ο δόκιμος ορκωτός ελεγκτής, εφ' όσον ασκήσει αποδεδειγμένα ελεγκτικό έργο επί τριετία στην βαθμίδα του δόκιμου ορκωτού ελεγκτή και εφόσον έχει επιτύχει επί όλων των θεμάτων των ενότητων Β και Γ *κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 11 του π.δ 226/92*.
- Στην βαθμίδα του ορκωτού ελεγκτή διορίζεται ο επίκουρος ορκωτός ελεγκτής εφ' όσον ασκήσει αποδεδειγμένα ελεγκτικό έργο επί τριετία στην βαθμίδα του Επίκουρου Ορκωτού Ελεγκτή και επιτύχει στις εξετάσεις της ενότητας Δ του άρθρου 11 του παρόντος.
- Έλληνας ή υπήκοος κράτους-μέλους των ευρωπαϊκών κοινοτήτων ή ομογενής που επιθυμεί να εγκατασταθεί στην Ελλάδα προς άσκηση του επαγγέλματος του ορκωτού ελεγκτή διορίζεται μετά από αίτησή του ορκωτός ελεγκτής, εφόσον είναι κάτοχος άδειας ασκήσεως επαγγέλματος ορκωτού λογιστή ή ελεγκτή σε άλλο κράτος μέλος των ευρωπαϊκών κοινοτήτων, έχει αποδεδειγμένα 15ετή ελεγκτική εμπειρία στον οικονομικό, λογιστικό, νομικό τομέα, έχει αποδεδειγμένα 8ετή ελεγκτική εμπειρία, πληρεί τις προϋποθέσεις των εδαφίων Γ και Δ της παραγράφου 1 και έχει επιτύχει στις εξετάσεις που ορίζονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 11 του παρόντος. Εάν ο χρόνος εμπειρίας είναι μικρότερος της 15ετίας μπορεί να συμπληρωθεί στην Ελλάδα στην βαθμίδα του επίκουρου ορκωτού ελεγκτή.

3.3.1 Προσόντα Ορκωτού Λογιστή πέραν του προεδρικού διατάγματος 226/92

Ο Ορκωτός Λογιστής για να μπορεί να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις σημαντικές απαιτήσεις του λειτουργήματός του πρέπει να έχει τα ανάλογα προσόντα που αναφέρονται κυρίως στην προσωπικότητά του και στην επιστημονική του κατάρτιση. (www.taxheaven.gr)

Τα κυριότερα από τα προσόντα είναι τα εξής:

- Ανεπίληπτο ήθος, ακεραιότητα χαρακτήρα και αναμφισβήτητα αρετή (έντιμος, ειλικρινής, δίκαιος)
- Άριστη γνώση και εμπειρία στη Λογιστική και Ελεγκτική επιστήμη
- Επαγγελματική κρίση
- Η επαγγελματική αυτή κρίση καθοδηγείται από την άριστη γνώση της λογιστικής και ελεγκτικής επιστήμης, την ελεγκτική εμπειρία και την πλήρη κατανόηση της λειτουργίας και των συστημάτων της ελεγχόμενης επιχειρήσεως.
- Επισημαίνεται ότι η επαγγελματική κρίση του ορκωτού ελεγκτή λογιστή αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση της ελεγκτικής εργασίας, επειδή είναι πρακτικά αδύνατον να καταγραφεί ο τρόπος αντιμετώπισης όλων των θεμάτων που ενδεχομένως αντιμετωπίσει κατά την άσκηση των ελεγκτικών καθηκόντων.

4. Εσωτερικός Έλεγχος Τραπεζών

Όπως αναφέρει η Παπαδάτου (2001), ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να οριστεί ως μια ανεξάρτητη διαβεβαιωτική και συμβουλευτική λειτουργία, η οποία εγκαθίσταται στην επιχείρηση για να εξετάσει και να αξιολογήσει όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης προκειμένου να εκφραστεί μια αντικειμενική κρίση σύμφωνα με συγκεκριμένες αρχές για την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους. Είναι το σύνολο των διαδικασιών, κανόνων και μεθόδων που διασφαλίζουν στην επιχείρηση την προστασία της περιουσίας της και την αποτελεσματική εφαρμογή της στρατηγικής της.

Η λειτουργία αυτή περιλαμβάνει δράσεις, οι οποίες υιοθετούνται από τη διοίκηση για να σχεδιαστεί, να οργανωθεί και να κατευθυνθεί η απόδοση ικανοποιητικών πράξεων που σκοπό έχουν να παρέχουν επαρκή ασφάλεια ότι θα επιτευχθούν οι στόχοι του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Επίσης, φροντίζει ώστε οι εργαζόμενοι και οι άμεσα ενδιαφερόμενοι με την επιχείρηση να λειτουργούν και να συμπεριφέρονται σύμφωνα με τις αρχές, τους κανόνες και τις διαδικασίες που απαρτίζουν το σύστημα. Τα αποτελέσματα και οι προτάσεις του ελέγχου γνωστοποιούνται στη διοίκηση της επιχείρησης, η οποία τα αξιολογεί και, εφόσον χρειάζεται, εκδίδει οδηγίες και αποφάσεις συμμόρφωσης ή βελτίωσης.

4.1 Αναγκαιότητα Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Τσακλαγκάνος (2005) αναφέρει πως η διοίκηση των επιχειρήσεων σήμερα, εξαιτίας της τεράστιας επέκτασης και του γιγάντιου μεγέθους των επιχειρήσεων, γίνεται όλο και δυσκολότερη. Κάθε μεγάλη επιχείρηση αποτελείται από πολλές διευθύνσεις και τμήματα, ώστε η επίβλεψη των εργαζομένων στους διάφορους τομείς να μην είναι εύκολη αν δεν έχουν εντοπιστεί και εφαρμοστεί σύγχρονες μέθοδοι διοίκησης. Με τον τρόπο αυτό είναι δυνατή η συγκέντρωση των διαφόρων πληροφοριών, οικονομικών, τεχνικών και άλλων, σε αξίες και ποσότητες με ταχείς ρυθμούς από την πλευρά των διευθυντών που παλαιότερα δεν είχαν τη δυνατότητα να στηρίζουν αξιόπιστα την παρέμβασή τους και τις παρατηρήσεις τους για την αξιολόγηση των λειτουργικών αποτελεσμάτων της επιχείρησης, ώστε να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες αυτές και να λαμβάνονται ορθολογικές αποφάσεις. Η αξιοπιστία, όμως, των οικονομικών και τεχνικών πληροφοριών και στοιχείων εξαρτάται από τις ακολουθούμενες διαδικασίες και τον συνεχή έλεγχο καθώς και από την αξιολόγηση αυτών. Για τους παραπάνω λόγους απαιτείται συνεχής εσωτερικός έλεγχος προκειμένου να διαπιστωθεί αν οι στόχοι και οι στρατηγικές της επιχείρησης

ακολουθούνται σωστά από τα διάφορα επίπεδα του *Management* και τους εργαζομένους.

Επίσης, ο *εσωτερικός έλεγχος* με τις αναβαθμισμένες υπηρεσίες που προσφέρει ως σύμβουλος γίνεται ολοένα και πιο αναγκαίος. Με την ανάλογη υποστήριξη από τη διοίκηση μπορεί να συμβάλλει αποτελεσματικά στον εντοπισμό των διαχειριστικών αδυναμιών, την πρόληψη και την καταστολή των απρόβλεπτων γεγονότων θετικά στοιχεία για την εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης.

Ακόμη, σύμφωνα με τον *Παπαστάθη (2003)*, το *Management* της επιχείρησης έχει την ευθύνη για την τήρηση των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων και την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων που πρέπει να παρουσιάζουν την αληθινή εικόνα της επιχείρησης, η οποία πρέπει να είναι ακριβής, επαρκής και αξιόπιστη. Ο *εσωτερικός έλεγχος* παρέχει τη βεβαιότητα ότι η διαδικασία εκπληρώνεται με τρόπο κατάλληλο και υπεύθυνο.

Ο *εσωτερικός έλεγχος* χρήζει ιδιαίτερης σημασίας ακόμη και για τον εξωτερικό ελεγκτή. Το σύστημα και η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου που χρησιμοποιείται από την επιχείρηση θα καθορίσει, επίσης, το πρότυπο και τη διαδικασία του *εξωτερικού ελέγχου*. Οι ανεξάρτητοι ελεγκτές εξετάζουν και αξιολογούν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου προκειμένου να πεισθούν για τη αξιοπιστία των λογιστικών δεδομένων και να καθορίσουν το πρόγραμμα και το χρονοδιάγραμμα της ελεγκτικής διαδικασίας, τα οποία είναι απαραίτητα για την έκφραση γνώμης πάνω στην ειλικρίνεια και αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Η αναγκαιότητα του *εσωτερικού ελέγχου* είναι προφανής από τις αδυναμίες που διακρίνουν τον χαρακτήρα του ανθρώπου. Είναι αδύνατον να εξαλειφθούν τελείως οι αδυναμίες αυτές και έτσι το μόνο που μένει είναι η καταπολέμησή τους από τον *εσωτερικό έλεγχο* ώστε να περιορισθούν όσο το δυνατό περισσότερο.

Η *Ζαφειράκου και ο Ταχυνάκης (2007)* σημειώνουν ότι ο αντικειμενικός σκοπός του *εσωτερικού ελέγχου* είναι η παροχή εξειδικευμένου και υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τη διοίκηση, μέσω της αξιολόγησης του ίδιου του συστήματός της. Δηλαδή, η προσφορά βοήθειας στα μέλη του οργανισμού ώστε να ασκούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους μέσω επιστημονικών αναλύσεων και αξιολογήσεων, όπως και η παροχή συμβουλών με χαμηλό κόστος.

Ειδικότερα, στα πλαίσια του σκοπού αυτού, σύμφωνα με τον *Παπαστάθη (2003)*, ο *εσωτερικός έλεγχος* εξετάζει και αξιολογεί:

- Την ύπαρξη συστήματος οργάνωσης και επάρκειάς του σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα
- Την ύπαρξη διαδικασιών και εξουσιοδοτήσεων που ρυθμίζουν τις σχέσεις συναλλαγών-συνεργασίας με τρίτους
- Την αποτίμηση της απόδοσης της διοίκησης όλων των τμημάτων που εμπλέκονται στην παραγωγική διαδικασία

- Τη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση του επιχειρηματικού κινδύνου καθώς και την αποτελεσματική διαχείριση του
- Τις επικερδείς και μη δραστηριότητες, μέσω αναλύσεων και εντοπισμού των σημείων εκείνων που επιδέχονται βελτίωση επιφέροντας άμεσα θετικά αποτελέσματα
- Την αξιολόγηση απόδοσης των επενδύσεων σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό αυτών
- Την αποφυγή μέσω της παρουσίας του εσωτερικού ελέγχου, ατασθαλιών, καταχρήσεων, κλοπών, φθορών, απόκρυψη στοιχείων, παροχή οικονομικών οφελών καθώς και την αδιαφορία των ιθυνόντων
- Τη διαπίστωση, το κατά πόσο οι υπηρεσίες -τμήματα έχουν σαφή εκχωρηθεί. Αν δηλαδή είναι κατάλληλα στελεχωμένες και αν αξιοποιείται κατά άριστο τρόπο το ανθρώπινο δυναμικό.
- Την ακρίβεια, την εξασφάλιση της πληρότητας και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και βιβλίων
- Τα ευρήματα του ελέγχου και πριν τη σύνταξη της συνοπτικής έκθεσης (εκτός των απορρήτων)
- Τον τρόπο επικοινωνίας και συνεργασίας των εργαζομένων τόσο σε επίπεδο τμήματος όσο και μεταξύ των τμημάτων. Τις αδυναμίες και τα προβλήματα του προσωπικού (απώλεια ηθικού, συνεχείς αποχωρήσεις, δυσφορία για παραγωγή έργου κ.λ.π), τα οποία οδηγούν σε δυσάρεστα αποτελέσματα και για τα δύο μέρη.

4.2 Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου των τραπεζών

Σύμφωνα με τον *Καζαντζή (2006)*, ως Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Τραπεζής ορίζεται το σύνολο των ελεγκτικών μηχανισμών και των διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση το σύνολο των δραστηριοτήτων ενός τραπεζικού οργανισμού συντελώντας με τρόπο καταλυτικό στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του. Περιλαμβάνει τη διεξαγωγή όλων των ειδών ελέγχων που έχουν σκοπό τη διασφάλιση, την παρακολούθηση και την αντιμετώπιση των κινδύνων.

Σκοπός του συστήματος είναι η διασφάλιση της αποτελεσματικής και αποδοτικής λειτουργίας της επιχείρησης μέσω των μηχανισμών που έχουν αναπτυχθεί αποτελώντας τα συστατικά μέρη του συστήματος εσωτερικού ελέγχου κάθε επιχείρησης και οργανισμού. Η μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης , Διαχείρισης Κινδύνων και Εσωτερικού Ελέγχου συντελούν ένα ολοκληρωμένο ΣΕΕ ενός τραπεζικού ιδρύματος. Ανάλογα με το μέγεθος και την έκταση του οργανισμού μπορεί να έχουμε και την Επιτροπή Ελέγχου, η οποία είναι ο συνδεδετικός κρίκος των παραπάνω μηχανισμών με το διοικητικό συμβούλιο και τη γενική συνέλευση των μετόχων.

4.2.1 Μονάδα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών

Η μονάδα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών αποτελεί μια οργανική Διεύθυνση, τη λεγόμενη Διεύθυνση Επιθεώρησης ή Διεύθυνση Ελέγχου Εργασιών, η οποία υπάγεται στην διοίκηση της κάθε τράπεζας. Η αποστολή της είναι ο διαρκής έλεγχος της λειτουργίας των κεντρικών υπηρεσιών και του δικτύου της τράπεζας μέσα στο πλαίσιο της στρατηγικής διοίκησής της με σκοπό την πραγματοποίηση των στόχων που έχει θέσει η διοίκηση και την βελτίωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Σύμφωνα με τον *Μακρή (1992)*, η επιθεώρηση πρέπει να στηρίζεται στις εξής αρχές:

- Στην ανεξαρτησία και την πλήρη ελευθερία των κινήσεών της
- Στην αντικειμενικότητα και στην μεροληψία των ενεργειών της
- Στην άριστη επιλογή των επιθεωρητών
- Στην επιμόρφωση και εξειδίκευση των επιθεωρητών
- Στην εκτίμηση της αναλογίας μεταξύ κόστους και οφέλους του ελέγχου.

Η μονάδα επιθεώρησης βρίσκεται στην υψηλότερη θέση ελέγχου ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου μιας τράπεζας συνεπώς επιβάλλεται να λειτουργεί ανεξάρτητα και αμερόληπτα. Ορισμένοι από τους λόγους που δικαιολογούν τα προαναφερθέντα περιγράφονται από τον *Μακρή (1992)* και είναι οι εξής:

- Η ιδιομορφία της σύνθεσης του ενεργητικού και παθητικού της τράπεζας
- Η δυσαναλογία στη σχέση ίδιων και ξένων κεφαλαίων
- Η έκταση των δραστηριοτήτων, ο όγκος και η πολυπλοκότητα των συναλλαγών
- Η ανάγκη προστασίας της περιουσίας της τράπεζας και των συμφερόντων των καταθετών και των μετόχων της.
- Η αδυναμία της διοίκησης να ελέγχει όλες τις δραστηριότητες της τράπεζας
- Η προστασία της διοίκησης, των στελεχών και του προσωπικού της τράπεζας'
- Η ανάγκη αξιόπιστης και περιεκτικής πληροφόρησης της διοίκησης της τράπεζας
- Η υποχρέωση από το νόμο ή από άλλες διατάξεις του διεθνούς δικαίου
- Η ανάγκη ομοιόμορφης λειτουργίας της τράπεζας
- Η προκλητικότητα της εμπορίας του χρήματος που εξασκεί η τράπεζα.

Σύμφωνα με την οργάνωση και το μέγεθος της κάθε επιχείρησης, η μονάδα εσωτερικού ελέγχου υπάγεται στην ανάλογη υπηρεσία. Επίσης, ένα ακόμα κριτήριο αποτελεί το αν η τράπεζα είναι εισηγμένη ή όχι στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Σχετικά με το τελευταίο κριτήριο, ο Παπαστάθης (2003) αναφέρει πως:

- Για τις εισηγμένες τράπεζες ισχύει η απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και του άρθρου 24 του νόμου 3371/2005, τα οποία ορίζουν ότι ο εσωτερικός έλεγχος υπάγεται στο Διοικητικό Συμβούλιο και εποπτεύεται από την επιτροπή ελέγχου, η οποία αποτελείται από 1 ως 3 μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Για τις μη εισηγμένες τράπεζες η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου υπάγεται απευθείας στο Διευθύνοντα Σύμβουλο, ο οποίος με τη σειρά του έχει την εξουσιοδότηση από το Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας να ενεργεί για την επίτευξη των στόχων του πιστωτικού ιδρύματος και για την ομαλή λειτουργία του. Χαρακτηριστικά της διάκρισης αυτής είναι η άμεση πληροφόρηση, η συνεργασία, η επικοινωνία και η άμεση κινητοποίηση της διοίκησης για διαρθρωτικές επεμβάσεις.

Με σκοπό την πραγματοποίηση άξιων ελέγχων, οι οποίοι θα προσφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα στη διοίκηση του εκάστοτε πιστωτικού ιδρύματος, καταρτίζεται ένα πρόγραμμα ελέγχων. Σύμφωνα με τον Πάσχα (2004), οι έλεγχοι της μονάδας εσωτερικής επιθεώρησης μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- *Διοικητικοί-διαχειριστικοί έλεγχοι* με τους οποίους αξιολογείται η εν γένει προσέγγιση της διοίκησης κάθε ελεγχόμενου οργανισμού αναφορικά με τη διαχείριση και τον έλεγχο των αναλαμβανόμενων κινδύνων.
- *Λειτουργικοί ή διαδικαστικοί έλεγχοι* με τους οποίους αξιολογείται η ποιότητα και η καταλληλότητα των πολιτικών και των πρακτικών που ρυθμίζουν τη λειτουργία του οργανισμού καθώς επίσης αξιολογείται και η επάρκεια των πόρων που διατίθενται για τη λειτουργία του οργανισμού.
- *Χρηματοοικονομικοί έλεγχοι*, οι οποίοι αξιολογούν την αξιοπιστία και την τήρηση των διαδικασιών που σχετίζονται με την πληροφόρηση και αφορούν στην κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων και αναφορών της ελεγχόμενης μονάδας.
- *Έλεγχοι συμμόρφωσης* με τους οποίους αξιολογείται η καταλληλότητα των πολιτικών και των πρακτικών εφαρμογής του νομοθετικού πλαισίου που έχει οριστεί από τις αρμόδιες αρχές για τους πιστωτικούς οργανισμούς.

Η μονάδα εσωτερικού ελέγχου έχει τη γενική ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου, πραγματοποιεί λογιστικούς ελέγχους, διοικητικούς, διαχειριστικούς επιχειρησιακούς και άλλους με απώτερο σκοπό να οδηγήσει τις υπηρεσίες του οργανισμού στην ορθότερη διενέργεια των εργασιών τους. Επίσης, φροντίζει για την ενημέρωση των κινδύνων που ελλοχεύουν και προτείνει τρόπους για την αντιμετώπισή αυτών προς τις αρμόδιες διευθύνσεις και τη διοίκηση της τράπεζας.

4.2.2 Μονάδα κανονιστικής συμμόρφωσης

Η αρμόδια αρχή για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, η Επιτροπή της Βασιλείας, έχει ορίσει ως κίνδυνο κανονιστικής συμμόρφωσης τον κίνδυνο επιβολής 333κυρώσεων που ενδέχεται να επιβληθούν σε ένα τραπεζικό οργανισμό όταν δεν συμμορφώνεται με το οριζόμενο νομοθετικό πλαίσιο, τα πρότυπα και τους κώδικες συμπεριφοράς που είναι αναγκαίο να εφαρμόζονται για την ομαλή λειτουργία του.

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης του κινδύνου αυτού κρίνεται αναγκαία η λειτουργία της μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης στα πιστωτικά ιδρύματα.

Σύμφωνα με το ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, απαιτείται η λειτουργία μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, η οποία να διασφαλίζει τη τήρηση της τραπεζικής νομοθεσίας, την προστασία των καταναλωτών, τους γενικούς όρους των συναλλαγών για την διαφάνεια αυτών, την ορθή πληροφόρηση και την προστασία των προσωπικών δεδομένων και τέλος, την αποφυγή της νομιμοποίησης χρημάτων από εγκληματικές δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Ο *Χρυσάνθης (2006)* αναφέρει πως οι δραστηριότητες της μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης διαφέρουν ανάλογα με το μέγεθός του οργανισμού και τον τρόπο οργάνωσής τους. Περιγράφει τις βασικές δραστηριότητες ως εξής:

- Ελεγκτικό έργο για να εξασφαλίσει ότι τηρείται η νομοθεσία από τις διευθύνσεις και τις διάφορες υπηρεσιακές μονάδες με την πραγματοποίηση δειγματοληπτικών ελέγχων και αναφορά των αποτελεσμάτων στη διοίκηση.
- Νομοθετική ενημέρωση προς όλες τις υπηρεσιακές μονάδες για οποιαδήποτε μεταβολή γίνει στη νομοθεσία, η οποία σχετίζεται με τη λειτουργία του πιστωτικού οργανισμού.
- Διάχυση πληροφόρησης με σκοπό να παρέχει νομικές συμβουλές στο πιστωτικό ίδρυμα και να ενημερώνει για συμπληρώσεις της νομοθεσίας συντάσσοντας εγχειρίδια διαδικασιών και πρακτικών εφαρμογών.
- Πρόληψη κινδύνων παραβίασης νομικών κανόνων λειτουργώντας συμβουλευτικά κατά την διενέργεια νέων επιχειρηματικών κινήσεων, όπως μια συγχώνευση-εξαγορά ή κάτι αντίστοιχο.
- Έγκαιρη και διαρκής συμμόρφωση στο ισχύον νομικό πλαίσιο με απώτερο σκοπό την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες εκδίδοντας ετήσιο πρόγραμμα διαρκούς συμμόρφωσης.
- Συντονισμός έργου υπευθύνων κανονιστικής συμμόρφωσης συμπεριλαμβανομένων και των μονάδων εσωτερικού και εξωτερικού, είτε θυγατρικές είτε υποκαταστήματα ώστε όλες οι μονάδες να συμμορφώνονται πλήρως με τις ισχύουσες διατάξεις.

4.2.3 Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων

Η πιθανότητα να επέλθει μια δυσμενή επίπτωση από την πραγματοποίηση ενός γεγονότος αποκαλείται κίνδυνος. Σύμφωνα με τον *Σχοινιωτάκη (2010)*, ως κίνδυνος ορίζεται η πιθανότητα ένα πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί στο πλαίσιο της οικονομίας να υποστεί ζημία. Άρα ο κίνδυνος αφορά την αστάθεια των καθαρών ταμειακών ροών της τράπεζας που προκύπτουν από τις συναλλαγές που πραγματοποιεί. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο κάθε κίνδυνος που θα προκληθεί αρχικά θα πρέπει να προσδιοριστεί το πώς και από πού προήλθε, έπειτα να αναλυθούν τα χαρακτηριστικά του εκάστοτε κινδύνου και τέλος είναι αναγκαίο να διαμορφωθεί ένα στρατηγικό σχέδιο για να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος.

Συνεπώς, η μονάδα διαχείρισης κινδύνων περιλαμβάνει την αναγνώριση, την μέτρηση και την παρακολούθηση των κινδύνων με σκοπό την κατάρτιση των αντίστοιχων στρατηγικών, πολιτικών, διαδικασιών και τεχνολογικών δομών προκειμένου να είναι σε θέση να ελέγξει με τον αποτελεσματικότερο τρόπο όποιο κίνδυνο παρουσιαστεί.

Ο κλάδος της διαχείρισης κινδύνων γίνεται όλο και πιο αναγκαίος λόγω της απαίτησης της Βασιλείας II, όπου στο σύμφωνό της αναφέρεται ότι όσο πιο εξελιγμένα συστήματα διαχείρισης κινδύνων υιοθετούν οι τράπεζες τόσο μειώνονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις εφόσον θα θεωρούνται και πιο ασφαλής προς την συνέχιση της λειτουργίας τους.

Κίνδυνοι στο χρηματοπιστωτικό σύστημα υπάρχουν πολλοί και διακρίνονται σε κατηγορίες σύμφωνα με τον τρόπο διαχείρισής τους. Αναλυτικότερα, όπως αναφέρει ο *Σχοινιωτάκης (2010)*, είναι οι ακόλουθοι κίνδυνοι:

4.2.4 Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος ενός πιστωτικού ιδρύματος αφορά τον κίνδυνο που απορρέει από την αδυναμία των δανειοληπτών να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους προς το ίδρυμα (δάνεια και λοιπές χρηματοδοτήσεις). Σύμφωνα με τη *Συνθήκη της Βασιλείας II*, εφαρμόζονται τρεις προσεγγίσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου:

- Η τροποποιημένη προσέγγιση (*standardized approach*)
- Η θεμελιώδης (*foundation approach*)
- Η εξελιγμένη (*advanced approach*),

οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη ενός συστήματος εσωτερικών διαβαθμίσεων. Σκοπός των τριών μεθόδων είναι ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων ανάλογα με το επίπεδο κινδύνων, τη θεσμοθέτηση διαδικασιών αντιμετώπισής τους

και τον καθορισμό του ποσοστού αστοχίας (*default rate*) με τη βοήθεια υποδειγμάτων αξιολόγησης.

4.2.5 Κίνδυνος Επιτοκίων

Ο κίνδυνος επιτοκίων διαμορφώνεται από την μεταβλητότητα των επιτοκίων που έχουν επίπτωση στην αξία των στοιχείων του ενεργητικού του πιστωτικού ιδρύματος και των εσόδων που τα στοιχεία επιφέρουν. Ιδιαίτερης σημασίας είναι επίσης και η επίπτωση των μεταβολών επιτοκίων στην αξία των τίτλων που έχουν επενδύσει οι τράπεζες (ομόλογα, μετοχές κτλ). Για την παρακολούθηση του κινδύνου επιτοκίου και της ανάλυσης των επιπτώσεων στα έσοδα του πιστωτικού ιδρύματος, ο *Σχοινιωτάκης (2010)* αναφέρει τη χρήση των εξής τριών υποδειγμάτων:

- Το υπόδειγμα ανοίγματος (*funding gap ή reprising model*)
- Το υπόδειγμα μέσης διάρκειας αναμονής (*duration-gap model*)
- Το υπόδειγμα του χρόνου ως τη λήξη (*maturity model*)

4.2.6 Κίνδυνος Ρευστότητας

Βασική πηγή χρηματοδότησης ενός τραπεζικού ιδρύματος αποτελούν οι καταθέσεις. Βεβαίως, υπάρχουν και άλλες πηγές ρευστότητας, όπως είναι οι πάγιες διευκολύνσεις, οι πράξεις ανοικτής αγοράς και τα ελάχιστα υποχρεωτικά αποθεματικά όπως ορίζονται στα πλαίσια του ευρωσυστήματος. Ο κίνδυνος ρευστότητας, σύμφωνα με τον *Σχοινιωτάκη (2010)*, ορίζεται ως η πιθανή αδυναμία του τραπεζικού ιδρύματος να ανταποκριθεί στις ταμειακές του υποχρεώσεις δεδομένου ότι οι καταθέσεις είναι υποχρεωτικά πληρωτέες από την στιγμή που ζητήσει ανάληψη ο καταθέτης. Ένας από τους τρόπους αντιμετώπισης ή μείωσης του κινδύνου ρευστότητας είναι η εγγύηση των καταθέσεων που παρέχει το κράτος μέσω του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων και η καθιέρωση του θεσμού των απαιτούμενων καταθέσεων με τη μορφή ρευστών διαθεσίμων κατά τη κοινοτική οδηγία 2818/98, η οποία ορίζει την διατήρηση ελάχιστων αποθεματικών ρευστών διαθεσίμων σε λογαριασμούς αποθεματικών στις κεντρικές τράπεζες.

4.2.7 Λειτουργικός Κίνδυνος

Στη συνθήκη της Βασιλείας II προβλέπεται η διαχείριση των λειτουργικών κινδύνων. Ο *Σχοινιωτάκης (2010)* ορίζει τον Λειτουργικό Κίνδυνο ως τη πραγματοποίηση

ζημίας που μπορεί να προκύψει λόγω ανεπάρκειας των συστημάτων εσωτερικών ελέγχων είτε από ενέργειες του ανθρώπινου δυναμικού είτε ακόμη και από δραστηριότητες της διοίκησης. Τέτοια γεγονότα προκύπτουν από την ανεπάρκεια της υποδομής των τραπεζών για την ανάληψη προληπτικών μέτρων δράσης. Στο Λειτουργικό Κίνδυνο θα μπορούσαμε να πούμε ότι εντάσσεται και ο Κίνδυνος Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

4.2.8 Κίνδυνος Αγοράς

Όπως αναφέρει ο *Σχοινιωτάκης (2010)*, ο κίνδυνος αγοράς οφείλεται στη μεταβολή που μπορεί να συμβεί στην αξία του χαρτοφυλακίου ενός τραπεζικού ιδρύματος από το περιβάλλον της αγοράς. Υπάρχει άμεση σύνδεση με τον κίνδυνο ρευστότητας διότι η τράπεζα προκειμένου να μην είναι ευάλωτη στον κίνδυνο αγοράς θα πρέπει να φροντίζει σε περιόδους στενότητας να ρευστοποιεί με ευκολία στοιχεία του χαρτοφυλακίου της, ώστε να έχει την ικανότητα να εκπληρώνει τις συναλλακτικές ανάγκες της.

5. Νόμος Sarbanes-Oxley (SOX).

Η σωστή και αποτελεσματική άσκηση των ελεγκτικών καθηκόντων οφείλεται κατά κύριο λόγο στο νομοθέτημα του Αμερικανικού Κογκρέσου του έτος 2002 από τους P.Sarbanes και M. Oxley, γνωστό και ως «Νόμος SOX».

Σύμφωνα με τον Ιατρίδη (2008), ο νόμος SOX δίνει σημασία στο πληροφοριακό περιεχόμενο των δημοσιευόμενων λογιστικών καταστάσεων και της χρηματοοικονομικής ενημέρωσης των επενδυτών σχετικά με την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων και τις προοπτικές τους. Ουσιαστικά ισχυροποιείται μια ανεξάρτητη ελεγκτική επιτροπή (*internal audit committee*), η οποία αποτελείται από ανεξάρτητα μέλη του διοικητικού συμβουλίου έχει ως στόχο την συλλογή πληροφοριών από τη διεύθυνση της επιχείρησης, την υποστήριξη των εσωτερικών ελέγχων και τη συνεργασία με τους εξωτερικούς ελεγκτές με γνώμονα το συμφέρον των μετόχων.

Στη συνέχεια, ο νόμος SOX προέβλεψε και τη δημιουργία του Συμβουλίου Επίβλεψης Απολογισμών Δημοσίων Εταιρειών, Public Company Accounting, Oversight Board (PCAOB), με στόχο τη θέσπιση προτύπων γύρω από την ηθική, τη σύγκρουση συμφερόντων αλλά και την πειθαρχία των λογιστών με τη διεξαγωγή ετήσιων αξιολογήσεων σε μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες.

Κάποια από τα βασικά σημεία στα οποία εστιάζει ο νόμος είναι τα ακόλουθα:

- Οι γενικοί διευθυντές και οι οικονομικοί διευθυντές των εταιρειών θα πρέπει να πιστοποιούν εγγράφως σε κάθε δελτίο, το οποίο περιλαμβάνει οικονομικές καταστάσεις και υποβάλλεται στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α, Securities Exchange Commission (SEC), (εκτός ορισμένων περιπτώσεων) την ακρίβεια των οικονομικών πληροφοριών που περιέχονται στο δελτίο και την επάρκεια των σχετικών διαδικασιών και ελέγχων διαφάνειας της μονάδας τους
- Στην περίπτωση ψευδούς πιστοποίησης τα στελέχη θα υπόκεινται σε ποινές
- Οι εταιρείες θα πρέπει να γνωστοποιούν σε άμεση και συνεχή βάση σχετικές πληροφορίες για την περιουσιακή διάρθρωση και τα αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως της εταιρείας, εφόσον η SEC θεωρηθεί ότι τέτοια επιπλέον πληροφόρηση είναι απαραίτητη για το κοινό συμφέρον ή για τους επενδυτές.
- Κάθε ετήσιο δελτίο που υποβάλλεται στη SEC και περιλαμβάνει οικονομικά αποτελέσματα θα πρέπει να εμπεριέχει γνωστοποιήσεις για

όλες τις σημαντικές διορθώσεις που πραγματοποιούνται από τους ορκωτούς ελεγκτές.

Σύμφωνα με τους *Rittenberg και Miller (2005)*, ο νόμος SOX έχει πέντε βασικούς στόχους:

- να βελτιώσει την ποιότητα των δημοσιευμένων λογιστικών καταστάσεων
- να ενισχύσει την ανεξαρτησία των ελεγκτικών εταιρειών
- να βελτιώσει την αντικειμενικότητα των ερευνών
- να ενισχύσει την εταιρική διακυβέρνηση
- να τονίσει την ανάγκη επιβολής των ομοσπονδιακών νόμων.

6. Εταιρική Διακυβέρνηση

Αρκετοί ερευνητές αναφερόμενοι στον όρο εταιρική διακυβέρνηση περιγράφουν τη δομή, τη διαχείριση και την οργάνωση της εκάστοτε επιχείρησης. Ωστόσο, ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (Ο.Ο.Σ.Α) ορίζει ως εταιρική διακυβέρνηση το σύνολο σχέσεων μεταξύ διεύθυνσης και διοικητικού συμβουλίου μιας επιχείρησης και των άμεσων εμπλεκομένων (*shareholders*) μέσω του οποίου καθορίζονται οι στόχοι της επιχείρησης, τα μέσα για την επίτευξη αυτών και η παρακολούθηση της απόδοσης. (www.oecd.org)

Με τον νόμο 3016/2002 στην Ελλάδα εφαρμόζονται θέματα Εταιρικής Διακυβέρνησης στις ανώνυμες εταιρείες εισηγμένες στο Χ.Α.Α και μη. Σκοπός της Εταιρικής Διακυβέρνησης είναι η πλήρης χρήση όλων των παραγωγικών όρων μιας επιχείρησης για την επίτευξη των στόχων. Οι αρχές στις οποίες βασίζεται η Εταιρική Διακυβέρνηση είναι η διαφάνεια, η ευθύνη, η αμεροληψία, η τιμιότητα και η αξιοπιστία. Η Εταιρική Διακυβέρνηση είναι ένα κομμάτι ενός ευρύτερου οικονομικού πλαισίου, στο οποίο λειτουργεί η επιχείρηση και εξαρτάται από το νομικό, ρυθμιστικό και θεσμικό περιβάλλον. Η νομοθεσία που διέπει την Εταιρική Διακυβέρνηση των επιχειρήσεων είναι αρκετά αυστηρή και ιδιαίτερα με τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις σύμφωνα με τον νόμο 3012/2002.

Όπως αναφέρει ο Μέκος (2003), η Εταιρική Διακυβέρνηση καλύπτει ένα ευρύ πεδίο θεμάτων, κυρίως όμως συνδέεται με το πρόβλημα της αντιπροσώπευσης. Το διαχωρισμό δηλαδή ιδιοκτησίας και ελέγχου και τα προβλήματα που προκαλεί στους μετόχους ο διαχωρισμός αυτός.

Με την Εταιρική Διακυβέρνηση γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπιστούν προβλήματα που οφείλονται στο διαχωρισμό της ιδιοκτησίας από τη διοίκηση της επιχείρησης. Ακόμη, οι ρυθμίσεις Εταιρικής Διακυβέρνησης αναφέρονται στο πρόβλημα του ηθικού κινδύνου (*moralhazard*) των μελών της διοίκησης, λόγω της σύγκρουσης συμφερόντων τους με αυτά των μετόχων. Ο Καραμάνης (2008) σημειώνει ότι στην Ελλάδα ειδική νομοθετική παρέμβαση για θέματα εταιρικής διακυβέρνησης εταιριών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών έχει γίνει με το νόμο 3016/2002, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 28 του 3091/2002. Ο νόμος επέβαλε την οργάνωση κατάλληλου συστήματος εσωτερικών δικλίδων και τη σύσταση ειδικής υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου (*internal audit team*). Σκοπός της υπηρεσίας αυτής είναι η διενέργεια, για λογαριασμό της διοίκησης, εκ των υστέρων ελέγχων (*ex-post audit*) επί όλης της διαχείρισης της επιχείρησης αλλά και επί του συστήματος εσωτερικών δικλίδων.

6.1 Νόμος 3016/2002, 3061/2007, 3873/2010

- Ο νόμος 3016/2002 προβλέπει την υποχρεωτική ύπαρξη τμήματος εσωτερικού ελέγχου για τις εισηγμένες εταιρείες στο ΧΑΑ, όπως επίσης εκσυγχρονίζει το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων περί θεμάτων εταιρικής διακυβέρνησης.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του νόμου αποτελεί προϋπόθεση η οργάνωση τμήματος εσωτερικού ελέγχου προκειμένου να εισαχθούν μετοχές επιχείρησης σε οργανωμένη αγορά. Ακόμη, ορίζεται η ανεξαρτησία των εσωτερικών ελεγκτών, οι οποίοι δεν υπάγονται σε καμία υπηρεσιακή μονάδα. Δικαιοδοσία εποπτείας έχουν μόνο 1-3 μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου της επιχείρησης. Επίσης, αναφέρεται πως οι εσωτερικοί ελεγκτές λαμβάνουν γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου, αρχείου και έχουν την ελεύθερη πρόσβαση σε οποιαδήποτε υπηρεσία της εταιρείας για την απρόσκοπτη άσκηση του έργου τους. Ο νόμος 3016/2002 προβλέπει την επιβολή βασικών αρχών για την λειτουργία των εισηγμένων εταιρειών όσον αφορά τα θέματα σύνθεσης και λειτουργίας του διοικητικού συμβουλίου του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας και περιγράφονται η διάρθρωση των υπηρεσιών της εταιρείας, ο καθορισμός των διαδικασιών και ο τρόπος αξιολόγησης και παρακολούθησης.

- *Κατά το άρθρο 26 του νόμου 3061/2007 προβλέπεται πως κάθε πιστωτικό ίδρυμα που εδρεύει στην Ελλάδα οφείλει να διαθέτει άρτιο σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης, το οποίο να περιλαμβάνει σαφή οργανωτική διάρθρωση με ευκρινείς, διαφανείς και συνεπείς γραμμές ευθύνης, αποτελεσματικές διαδικασίες εντοπισμού, διαχείρισης, παρακολούθησης και αναφοράς των κινδύνων, τους οποίους αναλαμβάνει ή ενδέχεται να αναλάβει, καθώς και μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου συμπεριλαμβανομένων κατάλληλων διοικητικών και λογιστικών διαδικασιών.*

Επιπροσθέτως, επιβάλλεται το πλαίσιο, οι διαδικασίες και οι μηχανισμοί που αναφέρθηκαν να είναι επαρκείς και ανάλογοι προς τη φύση, την κλίμακα και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος και να καλύπτουν τις υποχρεώσεις που δημιουργούνται από τις παρεχόμενες από το πιστωτικό ίδρυμα επενδυτικές υπηρεσίες κατά τα προβλεπόμενα τις εκάστοτε νομοθεσίας.

- Η σύνταξη δήλωσης εταιρικής διακυβέρνησης κρίνεται υποχρεωτική κατά την εφαρμογή του νόμου 3873/2010, η οποία θα πρέπει να συνοδεύει την έκθεση διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου.

Στην δήλωση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται πληροφοριακά στοιχεία, όπως η περιγραφή των χαρακτηριστικών των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων σε σχέση με τη διαδικασία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

7. Έννοια των εξαγορών και των συγχωνεύσεων

Ο Παπαδάκης (2007) ως συγχώνευση ορίζει τη συνένωση δύο επιχειρήσεων με απορρόφηση συνήθως της ασθενέστερης. Ταυτόχρονα, το σύνολο της περιουσίας της συγχωνευμένης επιχείρησης μεταβιβάζεται έναντι ανταλλάγματος στην εταιρεία, η οποία διενεργεί τη συγχώνευση. Το ανάλλαγμα αποτελείται από μερίδια συμμετοχής της συγχωνευθείσας. Ως εξαγορά ορίζεται η αγορά του ενεργητικού μιας εταιρείας και η ταυτόχρονη ρευστοποίηση του παθητικού της ενώ η εξαγοράζουσα εταιρεία παύει να δραστηριοποιείται. Η συναλλαγή της εξαγοράς πραγματοποιείται όταν μία επιχείρηση αποκτά ένα μέρος ή το σύνολο της συμμετοχής σε μία άλλη εταιρεία έναντι χρηματικού συναλλάγματος. Σε μία απλή εξαγορά η εξαγοραζόμενη επιχείρηση συνεχίζει να υπάρχει ως υποκείμενο του δικαίου ενώ σε μία συγχωνευτική εξαγορά η επιχείρηση που μεταβιβάζει τη περιουσία της παύει να υπάρχει ως αντικείμενο του δικαίου.

7.1 Είδη και ταξινόμηση των εξαγορών-συγχωνεύσεων

Σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα από τον Μάρτιο του 2004 όλες οι εταιρικές συνενώσεις θεωρούνται ως εξαγορές. Βέβαια, δεν είναι ο μοναδικός τρόπος επιχειρηματικής κίνησης αφού υπάρχουν και οι διαδικασίες συγχωνεύσεων. Η διάκριση της εταιρικής συνένωσης έγκειται μόνο στον τρόπο μεταβίβασης των περιουσιακών στοιχείων.

Οι εξαγορές αφορούν στη μεταβίβαση του συνόλου της ιδιοκτησίας μιας επιχείρησης που ορίζεται ως εξαγοραζόμενη σε μία άλλη, την εξαγοράζουσα, όπου καταβάλει το αντίστοιχο αντίτιμο.

Για τη μελέτη των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεών τους οι εξαγορές ομαδοποιούνται και αξιολογούνται βάσει τα ακόλουθα κριτήρια:

- Είδος εξαγοραζόμενης επιχείρησης. Εάν η εξαγοραζόμενη επιχείρηση ανήκει στο δημόσιο τομέα και αγοράζεται από ιδιωτική επιχείρηση, υπάρχει παράλληλα με την εξαγορά- η λεγόμενη ιδιωτικοποίηση.
- Προέλευση εξαγοράζουσας επιχείρησης. Η εξαγοράζουσα μπορεί να είναι ξένη, πολυεθνική ή εδρεύουσα σε άλλη χώρα, ή εγχώρια επιχείρηση.
- Οικονομικοί και επιχειρηματικοί στόχοι της εξαγοράζουσας επιχείρησης. Τέτοιοι στόχοι μπορεί να είναι:
 - ❖ Αμυντική ή επιθετική προσπάθεια προσαρμογής στον ανταγωνισμό

- ❖ Αύξηση μεγέθους για πιο αποδοτική λειτουργία
- ❖ Ενίσχυση της θέσης της στην αγορά
- ❖ Αξιοποίηση συμπληρωματικότητας δραστηριοτήτων
- ❖ Προοπτική συγχώνευσης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης
- ❖ Συντονισμένη ανάπτυξη και επικερδής μεταπώληση της εξαγοραζόμενης επιχείρησης
- ❖ Είσοδος σε νέα χώρα/αγορά, περιοχή
- ❖ Διαφοροποίηση προϊόντων-υπηρεσιών κ.λ.π.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, συγχώνευση είναι η συνένωση δύο ή περισσότερων εταιρειών σε μία και συμβαίνει όταν μία επιχείρηση απορροφά μία άλλη σε μία ενιαία επιχειρηματική δομή διατηρώντας την αρχική εταιρική ταυτότητα της εξαγοράζουσας επιχείρησης. Βέβαια, μία εξαγορά δεν οδηγεί πάντοτε σε συγχώνευση της εξαγοράζουσας με την εξαγοραζόμενη επιχείρηση. Η υλοποίηση της συγχώνευσης μπορεί να πάρει διαφορετικές μορφές στην πράξη. Μπορεί να είναι άμεση ή σταδιακή, ολική ή επιλεκτική, καταλήγοντας σε ολική ή μερική συνένωση των υπηρεσιακών μονάδων των επιχειρήσεων. Η διαδικασία της λειτουργικής συγχώνευσης, ολικής ή μερικής, δεν συμπίπτει απαραίτητα με τη νομική διαδικασία ολοκλήρωσής της. Έτσι, οι διάφορες συνέπειές της, ιδίως αυτές που αφορούν τις εργασιακές σχέσεις, μπορούν να εμφανίζονται είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια, ακόμη και σε βάθος χρόνου μετά τη τυπική ολοκλήρωση μίας συγχώνευσης.

Συνήθως, ο συνδυασμός εξαγοράς και συγχώνευσης εξαρτάται:

- Από τη στρατηγική και τους στόχους της εξαγοραζόμενης επιχείρησης
- Από το αντικείμενο και ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της εξαγοραζόμενης επιχείρησης (συναφής δραστηριότητα, συμπληρωματικότητα λειτουργιών, συμβατότητα πολιτισμικών, διοικητικών και εργασιακών δεδομένων αλλά και της προϋπάρχουσας επιχειρησιακής κουλτούρας)
- Από τη γενικότερη κοινωνική-οικονομική συγκυρία στη χώρα ή και διεθνώς.

Σε κάθε περίπτωση, η υπάρχουσα εμπειρία για τις συγχωνεύσεις αναδεικνύει τη δυσκολία τους και επισημαίνει τον προσεκτικό και λεπτομερή σχεδιασμό των εξαγορών και συγχωνεύσεων, καθώς και τη σημασία του παράγοντα «ανθρώπινο δυναμικό» και ειδικότερα της επιτυχούς ένταξής τους στο νέο, ενιαίο επιχειρησιακό και διοικητικό πλαίσιο.

7.2 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των εξαγορών-συγχωνεύσεων στον τραπεζικό κλάδο

Στον κλάδο των τραπεζών ο ανταγωνισμός μεταξύ των ιδρυμάτων τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί με αποτέλεσμα τα περιθώρια κέρδους να στενεύουν και να

δημιουργείται η ανάγκη για τον περιορισμό του λειτουργικού κόστους των οργανισμών.

Οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις έχουν τόσο πλεονεκτήματα όσο και μειονεκτήματα κατά τη διεξαγωγή τους. Σύμφωνα με τους *Hitt, Ireland και Hoskisson (2001)*, τα πλεονεκτήματα, τα οποία προκύπτουν από τη διενέργεια επιχειρηματικών κινήσεων τέτοιου είδους, είναι:

- Μεγιστοποίηση της απόδοσης των μετοχών και της αξίας των μετόχων: κατά την επιχειρηματική δραστηριότητα, ο χρηματοοικονομικός οργανισμός που δημιουργείται αποκτά μία νέα δυναμική θέση στο κλάδο εξασφαλίζοντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών και την άνοδο της τιμής της μετοχής του. Σε συνδυασμό με μία αύξηση μετοχικού κεφαλαίου, επιτυγχάνεται μία σταθερή και μακροπρόθεσμη άνοδος της μετοχής με σκοπό τη διεύρυνση των κερδών του.
- Η αντιμετώπιση και η υπερίσχυση απέναντι στον ανταγωνισμό: με τη δημιουργία διαφοροποιημένων υπηρεσιών και χρηματοοικονομικών προϊόντων σε συνδυασμό με ελκυστικές τιμές ο οργανισμός θα υπερισχύει των λοιπών τραπεζικών ιδρυμάτων, τα οποία μακροπρόθεσμα θα μπορούσαν να αποτελέσουν κίνδυνο εξαγοράς του οργανισμού. Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός θα πρέπει να επιτύχει μείωση λειτουργικού και μισθολογικού κόστους.
- Η εξοικονόμηση κόστους: με την εφαρμογή οικονομικών κλίμακας και φάσματος σε συνδυασμό με αποδοτική χρήση περιουσιακών στοιχείων, οι συγχωνευμένες εταιρείες μπορούν να επιτύχουν εξοικονόμηση κόστους σε ποσοστό της τάξεως του 15%.
- Η απόκτηση ολιγοπωλιακής δύναμης: τα πιστωτικά ιδρύματα θα έχουν τη δυνατότητα να διατηρούν το περιθώριο των επιτοκίων καταθέσεων σταθερό ή ακόμη και να το μειώνουν. Σε συνδυασμό μάλιστα με την αύξηση των επιτοκίων χορηγήσεων θα έχουμε ως αποτέλεσμα την αύξηση των κερδών τους μέσα στην αγορά της τραπεζικής λιανικής.

Όπως προαναφέρθηκε παρουσιάζονται και μειονεκτήματα στον τραπεζικό κλάδο κατά τη διάρκεια εξαγορών και συγχωνεύσεων, κάποια από τα οποία είναι τα εξής:

- Λανθασμένη πληροφόρηση: τα οικονομικά αποτελέσματα των επιχειρηματικών ρίσκων πολλές φορές δεν είναι τα αναμενόμενα. Αυτό οφείλεται στην πληροφόρηση, η οποία οδήγησε στη λάθος απόφαση εξαγοράς ή συγχώνευσης.
- Υποεκτίμηση του κόστους της συγχώνευσης-εξαγοράς και υπερεκτίμηση των ωφελειών τους: οι επιχειρηματικές αυτές ενέργειες επιφέρουν μείωση της απασχόλησης λόγω της συρρίκνωσης του όγκου των καταστημάτων που δραστηριοποιούνται. Έτσι, αυξάνεται το κοινωνικό κόστος και δημιουργούνται αντιδράσεις από το συνδικαλιστικό κίνημα του κλάδου.

- «Managerial hubris»: ο *Roll (1986)* αναφέρει ότι το φαινόμενο αυτό παρουσιάζεται όταν οι διευθυντές υπερεκτιμούν τις ικανότητές τους και πραγματοποιούν υπερβολικά φιλόδοξες κινήσεις με αποτέλεσμα μη επιτυχίες, όσο αφορά τα οικονομικά μεγέθη, συγχωνεύσεις-εξαγορές.
- «Agency dilemma»: ως «Agency dilemma» ο *Roll (1986)* ορίζει το φαινόμενο της σύγκρουσης συμφερόντων των στελεχών απέναντι στα συμφέροντα των άμεσα ενδιαφερομένων με αποτέλεσμα να πραγματοποιηθεί μία επιχειρηματική κίνηση, η οποία είναι ενάντια στα συμφέροντα της εταιρείας.
- Το διοικητικό και διαχειριστικό κόστος: αφορά δαπάνες, όπως η ανακατασκευή των υποκαταστημάτων προκειμένου να εναρμονιστούν με το υπόλοιπο δίκτυο της κύριας τράπεζας, η ενοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων ή ακόμη και η αντικατάσταση αυτών κ.λ.π.

7.3 Κίνητρα των συγχωνεύσεων και εξαγορών

Οι *Hitt, Ireland και Hoskisson (2001)* αναφέρουν πως τα κίνητρα για την πραγματοποίηση των επιχειρηματικών κινήσεων κατηγοριοποιούνται σε τρία χρονικά στάδια: το βραχυπρόθεσμο, το μεσοπρόθεσμο και τελευταίο, το μακροπρόθεσμο.

Στο βραχυπρόθεσμο στάδιο κίνητρα αποτελούν:

- Αύξηση των κερδών ανά μετοχή: η αύξηση των κερδών αποτελεί σημαντικό παράγοντα προκειμένου η τιμή της μετοχής να ανέβει με αποτέλεσμα τη δημιουργία υπεραξίας προς τους μετόχους.
- Μείωση του δείκτη P/E: ο δείκτης P/E είναι ένας χρηματοοικονομικός δείκτης όπου παριστάνει το *premium*, το οποίο είναι διατεθειμένος ο εκάστοτε επενδυτής να πληρώσει για κάθε χρηματική μονάδα κέρδους που επιτυγχάνει η επιχείρηση. Η μείωση του δείκτη της εξαγοράστριας εταιρείας είναι συχνό φαινόμενο στις περιπτώσεις των εξαγορών και συγχωνεύσεων ιδιαίτερα σε περιπτώσεις μειωμένης κερδοφορίας. Άλλη μία περίπτωση είναι οι συνεργίες που δημιουργούνται σε θέματα ρευστότητας. Επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας επιδιώκουν τη συγχώνευση με άλλη εταιρεία, η οποία τηρεί υγιή χρηματοοικονομική διάρθρωση.
- Τα φορολογικά οφέλη: προκύπτουν είτε μέσω αλλαγής φορολογικής κλίμακας επί των κερδών είτε μέσω αύξησης του ορίου των αποθεματικών είτε από το συνδυασμό των δύο παραπάνω.

Όσο αφορά το μεσοπρόθεσμο στάδιο παρουσιάζονται τα εξής κίνητρα:

- Αύξηση της δανειοληπτικής ικανότητας της επιχείρησης: η αύξηση των μεγεθών του ενοποιημένου πλέον ισολογισμού έχει ως όφελος το μεγαλύτερο ύψος ιδίων κεφαλαίων με αποτέλεσμα τη μείωση του κινδύνου που αναλαμβάνουν οι μέτοχοι.

- Μείωση του συνολικού δανεισμού της σύμπραξης: με αποτέλεσμα τη βελτίωση της χρηματοοικονομικής θέσης της επιχείρησης σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα.
- Δημιουργία οικονομιών κλίμακας και φάσματος: εμφανίζονται σε επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους. Οι οικονομίες κλίμακας μεταφράζονται σε οικονομική αξία μέσω του αυξημένου μεγέθους του οποίου αποκτά η νέα επιχείρηση.

Στο *μακροπρόθεσμο* στάδιο βασικό κίνητρο αποτελεί η μακροχρόνια ενδυνάμωση της επιχείρησης λόγω του μειωμένου ανταγωνισμού που αναπτύσσεται στον κλάδο της. Αυτό συμβαίνει γιατί σε μία αγορά ολιγοπωλιακής διάρθρωσης δύο επιχειρήσεις έχουν άμεσο συμφέρον να ενώσουν την επιχειρηματική δύναμή τους παρά να αναλωθούν σε έναν ανταγωνιστικό πόλεμο δίχως τέλος, ο οποίος είναι πιθανόν να οδηγήσει στην απόκτηση ίσου μεριδίου της αγοράς.

8. Η αποτελεσματικότητα του ελέγχου στις Συγχωνεύσεις και Εξαγορές

Διαδικασίες ελέγχου είναι απαιτητό να εφαρμόζονται είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια ακόμη και μετά την ολοκλήρωση μιας επιχειρηματικής κίνησης. Όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, ο σκοπός του ελέγχου είναι να διασφαλίζει την ομαλή και απροβλημάτιστη επιχειρηματική λειτουργία του κάθε οργανισμού για την παροχή των υπηρεσιών και των προϊόντων του. Βρισκόμαστε στην περίοδο αναδιάρθρωσης του ελληνικού τραπεζικού κλάδου αφού παρατηρούμε τις περισσότερες συγχωνεύσεις και εξαγορές μεταξύ των τραπεζικών οργανισμών κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης που διανύουμε ως χώρα. Αναγκαία κρίνεται η ορθή και αποτελεσματική χρήση των διαδικασιών και των μηχανισμών ελέγχου για την ολοκλήρωση τέτοιων επιχειρηματικών κινήσεων. Η ανάληψη του επιχειρηματικού ρίσκου ελλοχεύει και πολλούς κινδύνους για την αποφυγή των οποίων κρίνεται απαραίτητη η χρήση των συστημάτων ελέγχου είτε εσωτερικού είτε εξωτερικού.

Προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα καταλυτικό ρόλο παίζει ο έλεγχος που διενεργείται πριν την έναρξη της διαδικασίας ώστε να αντλήσει όσο το δυνατό περισσότερα στοιχεία, τα οποία θα βοηθήσουν σημαντικά στην παρουσίαση της πραγματικής θέσης της εξαγοράζουσας ή συγχωνευθείσας εταιρείας ή οργανισμού.

Στην εργασία αυτή έγινε συλλογή στοιχείων από τις λογιστικές καταστάσεις που συνέταξαν τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα: Τράπεζα Πειραιώς, Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, Γενική Τράπεζα, Άλφα Τράπεζα και Εμπορική Τράπεζα, κατά τα έτη 2009 έως 2012. Σύμφωνα με τις λογιστικές καταστάσεις *θα πραγματοποιηθεί χρηματοοικονομική ανάλυση με τη χρήση αριθμοδεικτών όσο αφορά τη κερδοφορία και την αποτελεσματικότητα του οργανισμού πριν την επιχειρηματική κίνηση και μετά την ολοκλήρωσή της ώστε να έχουμε και τα πρώτα δείγματα της πορείας της.*

Βέβαια, ο έλεγχος δεν σταματά εδώ καθώς είναι μια διαδικασία, η οποία πραγματοποιείται καθ' όλη τη διάρκεια ύπαρξης του οργανισμού για την αποτελεσματική λειτουργία του. Σύμφωνα όμως με τα πρώτα αποτελέσματα, τα οποία θα πάρουμε από την ανάλυση των αριθμοδεικτών, θα προσδιορίσουμε και τον βαθμό αποτελεσματικότητας του ελέγχου που διενεργήθηκε πριν την έναρξη της εξαγοράς ή συγχώνευσης.

Για την ανάλυση της αποδοτικότητας της συγχώνευσης των τραπεζικών οργανισμών θα βασιστούμε σε δύο αριθμοδείκτες αποδοτικότητας, οι οποίοι αφορούν την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων (ROE) των οργανισμών και απόδοση στοιχείων του ενεργητικού (ROA). Έτσι, θα προσπαθήσουμε να αποτυπώσουμε τη πραγματική

εικόνα του ελέγχου που πραγματοποιήθηκε ώστε να έχουμε τη δυνατότερη απόδοση της επιχειρηματικής κίνησης που έγινε από τον εξαγοράζοντα οργανισμό.

Επίσης, καταλυτικό ρόλο παίζει και ο έλεγχος που διενεργήθηκε σε βασικά οικονομικά μεγέθη, όπως είναι το ύψος των κερδών σε συνδυασμό με τα ίδια κεφάλαια που τηρεί ο οργανισμός. Τα κέρδη αυτά αυξάνουν τα μερίσματα, συνεπώς την απόδοση στην χρηματιστηριακή αξία του οργανισμού με αποτέλεσμα την αύξηση της αξίας της επένδυσης.

Ένας συνδυασμός από αναλύσεις οικονομικών μεγεθών σε συνεργασία με βασικούς αριθμοδείκτες θα αντικατοπτρίσουν την πραγματική εικόνα του ελέγχου που διενεργήθηκε για την αποτελεσματικότερη διενέργεια της εξαγοράς ή συγχώνευσης.

8.1 Το δείγμα της έρευνας

Ως χρονική περίοδο για την οποία θα αναλύσουμε την αποδοτικότητα των οργανισμών πριν και μετά τις συγχωνεύσεις-εξαγορές, ορίζεται η περίοδος 2009-2012, όπου παρατηρούνται και οι πιο πρόσφατες επιχειρηματικές κινήσεις την τελευταία δεκαετία.

Τα τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία θα μας απασχολήσουν σε αυτή την έρευνα, είναι ως κύρια: η Τράπεζα Πειραιώς και η Άλφα Τράπεζα Ελλάδος, και ως δευτερεύοντα: η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, η Γενική Τράπεζα και η Εμπορική Τράπεζα Ελλάδος. Κύριες αποτελούν οι τράπεζες που όντας χρηματοοικονομικά δυνατότερες πραγματοποίησαν συγχώνευση-εξαγορά και δευτερεύουσες οι τράπεζες φαινομενικά μικρότερου μεγέθους όπου συγχωνεύθηκαν ή εξαγοράστηκαν. Είναι ανάγκη να αναφερθεί ότι αυτές δεν είναι οι μόνες επιχειρηματικές κινήσεις που έγιναν σε αυτή την περίοδο, αλλά είναι από τις σημαντικότερες και με τα πιο αναλυτικά στοιχεία προκειμένου να έχουμε ένα ασφαλέστερο συμπέρασμα.

Η Τράπεζα Πειραιώς το έτος 2012 πραγματοποίησε την εξαγορά του υγιούς τμήματος της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, όπως επίσης και της Γενικής Τράπεζας. Από το έτος 2012 ως σήμερα έχει εξαγοράσει τα ελληνικά τμήματα των κυπριακών τραπεζών που δραστηριοποιούνταν στην ελληνική επικράτεια. Βέβαια, αυτές οι εξαγορές δεν αποτελούν μέρος του δείγματος της εργασίας λόγω της πρόσφατης ενέργειάς τους και συνεπώς της ελλιπέστατης πληροφόρησης.

Η Άλφα Τράπεζα το έτος 2012 προχώρησε σε συγχώνευση εργασιών με την Εμπορική Τράπεζα, η οποία στο παρελθόν ανήκε στο γαλλικό όμιλο Credit Agricole.

Όπως έχει προαναφερθεί θα χρησιμοποιηθούν αριθμοδείκτες για την ανάλυση της αποδοτικότητας, της κεφαλαιακής επάρκειας ακόμα και της ρευστότητας των ιδρυμάτων πριν τη συγχώνευση. Στη συνέχεια θα εξετάσουμε τα μεγέθη, τα οποία προκύπτουν από τις νέες διοικητικά τράπεζες κατά το Γ' τρίμηνο του 2013, και θα

συγκρίνουμε την περίοδο πριν τις επιχειρηματικές κινήσεις σε σχέση με τη μετέπειτα πορεία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Χρησιμοποιούμε τις οικονομικές χρήσεις 2009-2012 διότι αποτελούν ορόσημο για την αναδιάρθρωση του τραπεζικού κλάδου κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008.

8.2 Ανάλυση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων του δείγματος

8.2.1 Πειραιώς Τράπεζα

Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916. Για πολλές δεκαετίες λειτούργησε ως ιδιωτική Τράπεζα, ενώ το διάστημα 1975-1991 πέρασε υπό κρατικό έλεγχο. Από το Δεκέμβριο του 1991 που ιδιωτικοποιήθηκε έχει παρουσιάσει μεγάλη ανάπτυξη εργασιών, μεγεθών και δραστηριοτήτων, ενώ σήμερα κατέχει ηγετική θέση στην ελληνική αγορά με μερίδια αγοράς 30% στα δάνεια και 29% στις καταθέσεις. Παράλληλα με την οργανική της ανάπτυξη κατά τις δεκαετίες του 1990 και 2000, η Τράπεζα Πειραιώς υλοποίησε μία σειρά στρατηγικών κινήσεων, με σκοπό την εδραίωσή της στην εγχώρια αγορά. Έτσι, το 1998 προχώρησε στην απορρόφηση των εργασιών της Chase Manhattan στην Ελλάδα, στην εξαγορά της Τράπεζας Μακεδονίας-Θράκης και της μικρής εξειδικευμένης Τράπεζας Credit Lyonnais Hellas, ενώ στις αρχές του 1999 στην απόκτηση του ελέγχου της Τράπεζας Χίου και στην απορρόφηση των εργασιών της National Westminster Bank PLC στην Ελλάδα. Τον Ιούνιο του 2000 πραγματοποίησε την ενοποίηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων της στην Ελλάδα, μέσω της απορρόφησης των εμπορικών Τραπεζών Μακεδονίας-Θράκης και Χίου. Το 2002 η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε τον έλεγχο της τράπεζας ETBA, ενώ η απορρόφησή της ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο 2003. Το 2005 ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς προχώρησε στην εξαγορά της βουλγαρικής Τράπεζας Eurobank (μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Bulgaria). Επίσης, το 2005 εισήλθε στη σερβική αγορά με την εξαγορά της Atlas Bank (μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Beograd), αλλά εισήλθε και στην αιγυπτιακή αγορά με την εξαγορά της Egyptian Commercial Bank (μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Egypt). Τέλος, εντός του 2007 ο Όμιλος Πειραιώς διεύρυνε τη διεθνή παρουσία του στην Ουκρανία με την εξαγορά της International Commerce Bank (μετονομάστηκε σε Piraeus Bank ICB), και στην Κύπρο με την ίδρυση της Τράπεζας Πειραιώς Κύπρου και τη συμφωνία εξαγοράς του δικτύου της Arab Bank Κύπρου.

Στα τέλη Ιουλίου 2012, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε το υγιές τμήμα της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος (επιλεγμένα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού), αναβαθμίζοντας σημαντικά τη θέση του Ομίλου στην Ελλάδα. Τρεις μήνες αργότερα η Τράπεζα υπέγραψε συμφωνία με τη Societe Generale για την απόκτηση του συνολικού ποσοστού συμμετοχής (99%) της Γενικής Τράπεζας. Το Μάρτιο του 2013

η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε τις τραπεζικές δραστηριότητες στην Ελλάδα της Τράπεζας Κύπρου, της Cyprus Popular Bank και της Ελληνικής Τράπεζας. Τον Απρίλιο 2013 η Τράπεζα Πειραιώς συμφώνησε στην απόκτηση της Millennium Bank Ελλάδας, ενώ η συναλλαγή ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο. Οι συναλλαγές αυτές αποτελούν σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της αναδιάρθρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. (www.piraeusbank.gr)

Τα οικονομικά στοιχεία που παραθέτονται παρουσιάζουν την οικονομική εικόνα της Τράπεζας Πειραιώς και όχι του ομίλου της τράπεζας. Τα μεγέθη του οικονομικού έτους 2012 δεν συμπεριλαμβάνουν στοιχεία από την εξαγορά της Αγροτικής Τράπεζας και της Γενικής Τράπεζας, αφού νομικά ολοκληρώθηκαν στις αρχές του 2013, παρ' όλα αυτά οι διαδικασίες επηρεάζουν τα συνολικά μεγέθη.

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη Τράπεζας Πειραιώς

ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ				
	2009	2010	2011	2012
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤ. ΦΟΡΩΝ	146.000,00 €	-4.000,00 €	-6.429.000,00 €	-805.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	48.922.000,00 €	51.786.000,00 €	43.840.000,00 €	63.020.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	25.730.000,00 €	24.052.000,00 €	18.334.000,00 €	31.108.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	31.245.000,00 €	33.620.000,00 €	28.497.000,00 €	37.618.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	3.238.000,00 €	2.957.000,00 €	-2.059.000,00 €	-2.734.000,00 €

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών

8.2.2 Αγροτική Τράπεζα

Η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος συμπλήρωσε 84 χρόνια παρουσίας πριν εξαγοραστεί το υγιές τμήμα της από την Τράπεζα Πειραιώς. Στη διαδρομή αυτή καθοριστική υπήρξε η συμβολή της στη γεωργική παραγωγή και κατ' επέκταση στην ελληνική αγροτική οικονομία, στην οποία διαδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλο. Έντονη θεωρείται και η παράλληλη κοινωνική της συνεισφορά σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους, (πολέμου, κατοχής, αντίστασης) και στην ανασυγκρότηση της Χώρας. Το 1991 η ΑΤΕ από πιστωτικό ίδρυμα μετατράπηκε σε Ανώνυμη Εταιρεία και μετεξελίχθηκε σε τράπεζα πολλαπλών δραστηριοτήτων. Το 2000 με την είσοδό της στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών σηματοδότησε μια νέα εποχή υλοποίησης ενός φιλόδοξου προγράμματος εξυγίανσης, εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης ακόμα και

πέρα του αρχικού τομέα των δραστηριοτήτων της. Η εθελοντική συμμετοχή της ΑΤΕ στη διαγραφή του δημοσίου χρέους κατά 53,5% (PSI) είχε καταλυτική επίπτωση στα ίδια κεφάλαια και στην κεφαλαιακή επάρκεια της Αγροτικής Τράπεζας. Στο πλαίσιο των διαδικασιών που όρισαν η Τράπεζα της Ελλάδος και το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, με σκοπό την αναδιάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, αλλά και με βασική παράμετρο τη διασφάλιση των θέσεων εργασίας, η Τράπεζα Πειραιώς απορρόφησε το υγιές τμήμα της Αγροτικής Τράπεζας στα τέλη Ιουλίου 2012. Στις 25 Ιουνίου 2013 ολοκληρώθηκε η ενοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων της πρώην ΑΤΕbank με την Τράπεζα Πειραιώς, καταργήθηκαν τα εναλλακτικά δίκτυα εξυπηρέτησης και η ιστοσελίδα της ΑΤΕbank, και οι πελάτες εξυπηρετούνται πλέον από τα αντίστοιχα της Τράπεζας Πειραιώς. Σχεδόν άμεσα ξεκίνησε και η αντικατάσταση της εταιρικής ταυτότητας των καταστημάτων της πρώην ΑΤΕbank, που ως τότε διατηρούσαν την εμπορική επωνυμία ΑΤΕbank, με αυτή της Τράπεζας Πειραιώς. (www.wikipedia.com.gr)

Τα οικονομικά μεγέθη τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την ανάλυση των αριθμοδεικτών προκύπτουν από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών λόγω της μη ύπαρξης επαρκών στοιχείων σε βάσεις δεδομένων ελεύθερης πρόσβασης.

Πίνακας 2: Βασικά οικονομικά μεγέθη Αγροτικής Τράπεζας

ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ				
	2009	2010	2011	2012
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤ. ΦΟΡΩΝ	-435.000,00 €	-417.000,00 €	-6.521.000,00 €	
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	31.988.000,00 €	30.430.000,00 €	22.128.000,00 €	
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	22.628.000,00 €	19.723.000,00 €	17.532.000,00 €	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	22.166.000,00 €	21.383.000,00 €	16.502.000,00 €	
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.303.000,00 €	1.326.000,00 €	1.050.000,00 €	

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών

8.2.3 Γενική Τράπεζα

Η τράπεζα ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1937 με κεφάλαια του Μετοχικού Ταμείου Στρατού. Τον Ιανουάριο του 1985 έγινε εισαγωγή μετοχών της Τράπεζας για διαπραγμάτευση στην Κύρια Αγορά του Χ.Α.Α.. Στις 5 Μαρτίου 2004 ο όμιλος

της Société Générale γίνεται ο κυριότερος μέτοχος με το 50,01% και ο διακριτικός τίτλος της τράπεζας αλλάζει σε Γενική Τράπεζα. Το Σεπτέμβριο του 2005 το ποσοστό αυξήθηκε σε 52,32%. Η Τράπεζα Πειραιώς στις 14 Δεκεμβρίου 2012 ανακοίνωσε ότι ολοκλήρωσε τις συνομιλίες με την Société Générale για την εξαγορά του πλειοψηφικού πακέτου μετοχών της Γενικής Τράπεζας. Έτσι, η Γενική Τράπεζα έγινε μέλος του ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς. Σήμερα, η Γενική Τράπεζα λειτουργεί 78 υποκαταστήματα στην Ελλάδα και παράλληλα στον όμιλο ανήκουν πέντε θυγατρικές που προσφέρουν εξειδικευμένες τραπεζικές, χρηματοοικονομικές, ασφαλιστικές και άλλες υπηρεσίες όπου πλέον δραστηριοποιούνται κάτω από τη στέγη της Τράπεζας Πειραιώς. (www.geniki.gr)

Από το κλείσιμο των ισολογισμών των οικονομικών χρήσεων του 2009 ως 2012, τους οποίους συνέταξε η Γενική Τράπεζα κατά τη δραστηριότητά της εκείνη τη χρονική περίοδο, και από τις καταστάσεις των αποτελεσμάτων χρήσεις, τις οποίες δημοσίευσε στους ισολογισμούς, προκύπτουν τα βασικά μεγέθη, τα οποία παρατίθενται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 3: Βασικά οικονομικά μεγέθη Γενικής Τράπεζας

ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ				
	2009	2010	2011	2012
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤ. ΦΟΡΩΝ	-108.000,00 €	-404.000,00 €	-778.000,00 €	-95.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	4.841.000,00 €	4.309.000,00 €	3.321.000,00 €	2.700.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	2.666.000,00 €	2.381.000,00 €	1.854.000,00 €	2.052.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	4.006.000,00 €	3.566.000,00 €	2.710.000,00 €	2.005.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	277.000,00 €	193.000,00 €	194.000,00 €	398.000,00 €

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών

8.2.4 ΑΛΦΑ Τράπεζα

Ο Όμιλος Alpha Bank είναι ένας από τους μεγαλύτερους Ομίλους του χρηματοοικονομικού τομέα στην Ελλάδα. Προσφέρει υψηλής ποιότητας χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων της λιανικής τραπεζικής, της τραπεζικής μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων, της διαχείρισης κεφαλαίων και *private banking*, της διανομής ασφαλιστικών προϊόντων, της επενδυτικής τραπεζικής, των χρηματιστηριακών εργασιών και της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας Μητρική

Εταιρία και βασική Τράπεζα του Ομίλου είναι η Άλφα Τράπεζα, η οποία ιδρύθηκε το 1879. Η Άλφα Τράπεζα, είναι μία από τις μεγαλύτερες ιδιωτικές τράπεζες, με δίκτυο άνω των 1.200 σημείων εξυπηρετήσεως στην Ελλάδα κι έναν από τους υψηλότερους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας στην Ευρώπη.

Σημαντικοί πρόσφατοι σταθμοί στη διαδρομή του Ομίλου είναι:

- Στις 01.02.2013 πραγματοποιήθηκε απόκτηση του συνόλου των μετοχών της Εμπορικής Τράπεζας
- Ακολούθως στις 31.05.2013 η Άλφα Τράπεζα ανακεφαλαιοποιήθηκε με κάλυψη κυρίως ιδιωτικής συμμετοχή, με αποτέλεσμα η τράπεζα να διατηρήσει τον ιδιωτικό χαρακτήρα της
- Τέλος στις 28.06.2013 ολοκληρώθηκε και νομικά η συγχώνευση με την Εμπορική τράπεζα δια απορροφήσεώς της.

(www.alpha.gr)

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών παρέχει τα οικονομικά στοιχεία, τα οποία προβάλλονται στον Πίνακα 4 και τα οποία απορρέουν από τη δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων και των καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσης που συνέταξε η Άλφα Τράπεζα για τα έτη 2009-2012. Η συγχώνευση με την Εμπορική Τράπεζα ολοκληρώθηκε στις 28/6/2013 και ως εκ τούτου τα μεγέθη της οικονομικής χρήσης 2012 δεν έχουν επηρεαστεί από την επιχειρηματική κίνηση.

Πίνακας 4:Βασικά οικονομικά μεγέθη της Άλφα Τράπεζας

ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑΣ				
	2009	2010	2011	2012
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤ. ΦΟΡΩΝ	429.000,00 €	-56.000,00 €	-3.843.000,00 €	1.137.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	67.849.000,00 €	63.771.000,00 €	55.197.000,00 €	53.799.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	35.288.000,00 €	31.234.000,00 €	23.749.000,00 €	23.191.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	41.811.000,00 €	39.919.000,00 €	36.152.000,00 €	32.797.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	4.776.000,00 €	4.430.000,00 €	593.000,00 €	-405.000,00 €

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών

8.2.5 Εμπορική Τράπεζα

Το 1886 ο Γρηγόριος Εμπεδοκλής ίδρυσε το τραπεζικό του γραφείο και το 1896 την «Τράπεζα Γρ. Εμπεδοκλέους». Το 1907 μετατράπηκε σε Ανώνυμη εταιρεία με επωνυμία «Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.» και εισήχθη στο ΧΑΑ. Η τράπεζα στη διάρκεια των ετών προχώρησε σε σημαντικές επενδύσεις σε ακίνητα και μετοχές εταιρειών και το 1942, απέκτησε την πλειοψηφία των μετοχών της Ασφαλιστικής Εταιρείας Φοίνιξ. Στα επόμενα χρόνια ακολούθησαν εξαγορές άλλων τραπεζών και εταιρειών. Το 1975 η τράπεζα περιήλθε στον έλεγχο του Ελληνικού Δημοσίου. Το 1976, μετά από αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου, την πλειοψηφία των μετοχών αποκτούν δημόσιοι οργανισμοί. Μεταξύ 1991 και 1992 η τράπεζα πούλησε επτά από τις θυγατρικές της, το 1995 εξαγόρασε το 51% της ασφαλιστικής εταιρίας Metrolife, το 1997 μεταβίβασε την πλειοψηφία των μετοχών της Τραπεζής Αττικής όπου είχε στην κατοχή της και το 1999 η Ιονική Τράπεζα πούληθηκε στην Άλφα Τράπεζα. Κατά την δεκαετία του 1990 ίδρυσε επίσης και άλλες χρηματοπιστωτικές εταιρείες, και επεκτάθηκε στην Κύπρο όπου ίδρυσε και υποκαταστήματα. Το 2000 εισήλθε στο μετοχικό κεφάλαιο της Εμπορικής, με ποσοστό 6,7%, η γαλλική τράπεζα Credit Agricole, η οποία προχώρησε στην εξαγορά της τράπεζας από το ελληνικό δημόσιο το Νοέμβριο του 2006 και παρέμεινε βασικός της μέτοχος έως το τέλος Ιανουαρίου του 2013. Στις 1 Φεβρουαρίου 2013, το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της Εμπορικής μετεβιβάστηκε από την Crédit Agricole στην Άλφα Τράπεζα, οι οποίες είχαν υπογράψει συμφωνία εξαγοράς της Εμπορικής, την 16 Οκτωβρίου 2012. (www.emporiki.gr)

Για το δείγμα της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν αποτελέσματα που προκύπτουν από τις λογιστικές καταστάσεις που συνέταξε η Εμπορική Τράπεζα ως αυτοτελής επιχείρηση και όχι σε ενοποίηση με τον όμιλο Credit Agricole.

Πίνακας 5: Βασικά οικονομικά μεγέθη της Εμπορικής Τράπεζας

ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	2009	2010	2011	2012
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤ. ΦΟΡΩΝ	-527.000,00 €	-958.000,00 €	-1.651.000,00 €	-1.613.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	28.100.000,00 €	24.403.000,00 €	20.857.000,00 €	19.424.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	15.061.000,00 €	11.704.000,00 €	10.772.000,00 €	12.569.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	21.111.000,00 €	20.175.000,00 €	17.757.000,00 €	14.400.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.114.000,00 €	943.000,00 €	982.000,00 €	1.693.000,00 €

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών

8.3 Περιγραφή αριθμοδεικτών για την ανάλυση του δείγματος

Για να προχωρήσουμε στην εξαγωγή αποτελεσμάτων θα πρέπει αρχικά να προσδιορίσουμε τους αριθμοδείκτες τους οποίους θα χρησιμοποιήσουμε για την ανάλυση των δεδομένων. Απαραίτητα στοιχεία αποτελούν η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης και ο ισολογισμός όπου εκδίδονται για την ενημέρωση των άμεσα ενδιαφερόμενων όσο αφορά την οικονομική κατάσταση και πορεία του εκάστοτε τραπεζικού ιδρύματος.

Σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία, συγκρίνοντας τα στοιχεία μιας τράπεζας με τις υπόλοιπες του κλάδου είτε με δικά της παλαιότερα στοιχεία, μπορούμε να διακρίνουμε τις αδυναμίες και τις δυνατότητές της αλλά και τη μεταβλητότητα στα μεγέθη της. Βέβαια, η σύγκριση δεν είναι τόσο απλή καθώς αν χρησιμοποιήσουμε στοιχεία του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων σαν απόλυτα μεγέθη προκύπτουν πολλά ανακριβή συμπεράσματα. Για παράδειγμα, όταν διαπιστώσουμε ότι τα καθαρά κέρδη της μιας τράπεζας είναι μεγαλύτερα από της άλλης, για να έχουμε ασφαλή συμπεράσματα θα πρέπει να ελεγχθεί ο αριθμός των στοιχείων του ενεργητικού που χρησιμοποιήθηκαν για να παραχθεί αυτό το αποτέλεσμα. Επίσης, η τράπεζα με τα περισσότερα κέρδη ίσως να έχει εκτεθεί σε μεγαλύτερο πιστωτικό κίνδυνο με μελλοντικά προβλήματα, όπως υψηλό δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων και συγχρόνως ανάγκη για δημιουργία λογαριασμού μεγαλύτερων προβλέψεων με αποτέλεσμα λιγότερα κέρδη.

Επομένως, το πρόβλημα της αξιολόγησης των τραπεζών είναι πολυδιάστατο και δεν μπορεί να βασιστεί σε απόλυτα μεγέθη. Έτσι, έχουν αναπτυχθεί δείκτες αξιολόγησης των τραπεζών που προκύπτουν από το πηλίκο δύο άλλων μεγεθών και διαχωρίζονται στις ακόλουθες τέσσερις κατηγορίες αξιολόγησης:

- Κερδοφορία-Αποδοτικότητα
- Ποιότητα ενεργητικού
- Κεφαλαιακή επάρκεια
- Ρευστότητα

8.3.1 Αριθμοδείκτες κερδοφορίας-αποδοτικότητας (Profitability Ratios)

Μετράται η αποδοτικότητα μίας επιχείρησης, η δυναμικότητα των κερδών της και η ικανότητα της διοικήσεως της. Σύμφωνα με τον *Νιάρχο (2004)*, οι αριθμοδείκτες

αποδοτικότητας μετρούν το βαθμό επιτυχίας ή αποτυχίας ενός οργανισμού ή μίας επιχείρησης σε δεδομένη χρονική περίοδο.

Για τη μελέτη της κερδοφορίας των τραπεζών του δείγματός μας πραγματοποιείται ανάλυση των δεικτών απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROE) και του δείκτη απόδοσης ενεργητικού (ROA), ενώ για την ανάλυση ενός σημαντικού παράγοντα των τραπεζικών ιδρυμάτων (καταθέσεις) θα αναλυθεί ο δείκτης απόδοσης καταθέσεων (ROD).

➤ Δείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού (Return of Assets)

$$ROA = \frac{\text{Καθαρά κέρδη μετά φόρων}}{\text{Ενεργητικό}} \times 100$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός μετρά την απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων ενός οργανισμού καθώς και των επιμέρους τμημάτων αυτού και αποτελεί ένα είδος αξιολογήσεως και ελέγχου της διοίκησής του. Συνεπώς μας παρέχει πληροφορίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα της διοίκησης του οργανισμού ώστε να αξιοποιεί τα στοιχεία του ενεργητικού με κατάλληλο τρόπο για να παράγονται κέρδη. Ο υπολογισμός του δείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού μίας επιχείρησης ή οργανισμού επιτρέπει:

- Τη σύγκριση της αποδοτικότητας ενός τραπεζικού ιδρύματος με την αποδοτικότητα άλλων οργανισμών του ίδιου περίπου βαθμού κινδύνου. Η αποτελεσματικότητα λειτουργίας ενός τραπεζικού ιδρύματος δείχνει την ικανότητά του να μπορεί να προσελκύει κεφάλαια προς επένδυση ανταμείβοντας τα ανάλογα κέρδη.
- Την παρακολούθηση της αποδοτικότητας διαχρονικά και τη σύγκρισή της με αντίστοιχα μεγέθη άλλων οργανισμών του κλάδου.
- Τη διερεύνηση των αιτιών της διαχρονικής μεταβολής του δείκτη αφού είναι προτιμότερο να μετράται η κερδοφόρα δυναμικότητα του οργανισμού και των επιχειρήσεων με αυτόν παρά με τον αριθμοδείκτη λειτουργικών κερδών προς καθαρές πωλήσεις.

Σύμφωνα με τον *Golin (2001)*, από τη μελέτη του τραπεζικού κλάδου οι τράπεζες κατατάσσονται σε βαθμίδες ανάλογα με το αποτέλεσμα που προκύπτει. Οι βαθμίδες παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 6: Ταξινόμηση αποδοτικότητας τραπεζών σύμφωνα με τον Golin

Τιμή ROA	Κατάταξη Τραπεζών
< 0,5 %	Αδύναμες
0,5% - 1,0%	Μέτριες
1,0% - 2,05	Καλές
≥ 2,0%	Πολύ καλές
> 2,5%	Υψηλός Πιστωτικός Κίνδυνος ή έκτακτα έσοδα, υποψίες διενέργειας απατών

ΠΗΓΗ: Golin (2001)

- Δείκτης αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων (Return of Equity)

$$ROE = \frac{\text{Καθαρά κέρδη μετά φόρων}}{\text{Ιδία Κεφάλαια}} \times 100$$

Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων συσχετίζει τα καθαρά κέρδη ως ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί στην επιχείρηση. Απεικονίζει την κερδοφόρα δυναμικότητα της επιχείρησης και παρέχει την ένδειξη κατά πόσο επιτεύχθηκε ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα. Ένας χαμηλός αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων είναι ενδεικτικός ότι η επιχείρηση υστερεί σε κάποιο τομέα, όπως η διοίκηση, η χαμηλή παραγωγικότητα, η υπερεπένδυση κεφαλαίων, τα οποία δεν απασχολούνται πλήρως παραγωγικά. Αντίθετα, ένας υψηλός αριθμοδείκτης αποτελεί ένδειξη ότι η επιχείρηση ευημερεί και αυτό μπορεί να οφείλεται στην επιτυχημένη διοίκησή της, στις ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες που επικρατούν, ακόμη και στην εύστοχη χρησιμοποίηση των κεφαλαίων της.

- Δείκτης Απόδοσης Καταθέσεων (Return on Deposits)

$$ROD = \frac{\text{Καθαρά κέρδη μετά φόρων}}{\text{Συνολικές Καταθέσεις}} \times 100$$

Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας καταθέσεων παρέχει πληροφορίες όπου σχετίζονται με την απόδοση που έχει μία μονάδα κατάθεσης στα συνολικά κέρδη μετά φόρων της επιχείρησης. Σύμφωνα με το αποτέλεσμα που προκύπτει παρουσιάζεται το πόσο αποτελεσματικά μπορεί ο οργανισμός να χρησιμοποιεί τις καταθέσεις των πελατών ώστε να δημιουργεί μονάδες καθαρών κερδών.

8.3.2 Αριθμοδείκτες ρευστότητας (Liquidity Ratios)

Όπως αναφέρει ο Νιάρχος (2004), οι αριθμοδείκτες ρευστότητας χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό τόσο της βραχυχρόνιας οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης όσο και της ικανότητάς της να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Η ικανότητα μίας επιχείρησης να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες υποχρεώσεις της απαιτεί την ύπαρξη επαρκούς ρευστότητας. Η ύπαρξη ρευστότητας σε μία επιχείρηση έχει επίδραση στα κέρδη της, διότι αν τα κυκλοφορούντα στοιχεία δεν μετατρέπονται εύκολα σε μετρητά ή αν δεν υπάρχουν επαρκή ρευστά διαθέσιμα τότε η επιχείρηση δεν θα είναι σε θέση να καλύπτει τις υποχρεώσεις της.

- Δείκτης δανείων προς συνολικές καταθέσεις

$$\text{Χορηγήσεις προς συνολικές καταθέσεις} = \frac{\text{Σύνολο Χορηγήσεων}}{\text{Σύνολο Καταθέσεων}} \times 100$$

Ο αριθμοδείκτης χορηγήσεις προς συνολικές καταθέσεις αποτελεί τον σπουδαιότερο δείκτη για την παρουσίαση της ρευστότητας ενός τραπεζικού ιδρύματος, καθώς παρουσιάζει το βαθμό στον οποίο δεσμεύονται τα κεφάλαια των καταθετών με σκοπό τη δημιουργία και πραγματοποίηση χορηγήσεων. Οι συνολικές χορηγήσεις δίχως τη προσθήκη των προβλέψεων αντιστοιχούν στα δάνεια που χορηγεί η τράπεζα και είναι μη ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού. Οι συνολικές καταθέσεις αντιστοιχούν στις καταθέσεις φυσικών προσώπων αλλά και πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της διατραπεζικής. Οι καταθέσεις αποτελούν στοιχείο ενεργητικού χαρακτηριζόμενο ως βραχυπρόθεσμη υποχρέωση.

Όσο πιο υψηλό είναι το αποτέλεσμα του αριθμοδείκτη τόσο σε δυσκολότερο βαθμό μπορεί η τράπεζα να καλύψει την απαίτηση των καταθετών για ανάληψη των καταθέσεών τους. Ακόμη, όσο υψηλός είναι ο δείκτης τόσο μεγάλος είναι και ο κίνδυνος ρευστότητας που διατρέχει το πιστωτικό ίδρυμα. Εν αντιθέσει, όταν ο αριθμοδείκτης δανείων προς συνολικές καταθέσεις είναι μικρός ακόμη και αρνητικός ο τραπεζικός οργανισμός ή επιχείρηση δεν διατρέχει κίνδυνο ρευστότητας πράγμα το οποίο σημαίνει ότι υπάρχουν ποσά καταθέσεων, τα οποία μένουν ανεκμετάλλευτα.

8.3.3 Αριθμοδείκτης Κεφαλαιακής επάρκειας

Ο αριθμοδείκτης Κεφαλαιακής επάρκειας εξάγεται σύμφωνα με τους κανόνες που έχει ορίσει η Επιτροπή της Βασιλείας από το Σύμφωνό της. Με τον Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας μετράται το ποσοστό κάλυψης των σταθμισμένων με κίνδυνο στοιχείων

του ενεργητικού και των εκτός ισολογισμού στοιχείων από τα κεφάλαια της τράπεζας συμπεριλαμβανομένων δανείων μειωμένης εξασφάλισης, υβριδικών κεφαλαίων και αποθεματικών αποτίμησης. Σύμφωνα με τα όσα ορίζει η Συνθήκη της Βασιλείας, ο δείκτης αυτός θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 8% για τις εμπορικές τράπεζες ενώ για τις συνεταιριστικές ο δείκτης αρκεί να είναι 10%. Ο δείκτης φερεγγυότητας, όπως αλλιώς ορίζεται, δεν μπορεί να υπολογιστεί μέσω των δημοσιευμένων οικονομικών στοιχείων της τράπεζας αλλά υπολογίζεται εσωτερικά από την τράπεζα.

Για την καλύτερη απεικόνιση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζικών ιδρυμάτων του δείγματος θα χρησιμοποιήσουμε τον αριθμοδείκτη δανείων προς καταθέσεις, ο οποίος αναλύει δεδομένα τα οποία είναι δημοσιευμένα.

- Δείκτης κεφαλαίου προς δάνεια

$$\text{Κεφάλαια προς δάνεια} = \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σύνολο Χορηγήσεων}} \times 100$$

Ο δείκτης κεφαλαίου προς δάνεια αποτελεί ένδειξη της απόδοσης των κεφαλαίων του οργανισμού. Ο δείκτης ίδια κεφάλαια προς το σύνολο των χορηγήσεων μείον τις προβλέψεις δανείων εστιάζει στην κάλυψη με τα κεφάλαια του, των δανείων που έχει χορηγήσει ο τραπεζικός οργανισμός και τις ζημίες που μπορεί να προκύψουν από την χορήγηση αυτών.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο μεγαλύτερη προστασία παρέχεται στον οργανισμό από τα ίδια κεφάλαια, τα οποία τηρεί. Σε αντίθεση, όσο μικρότερο είναι το αποτέλεσμα του δείκτη τόσο δυσκολότερη θα είναι η θέση του οργανισμού σε ενδεχόμενη μη αποπληρωμή των δανείων. Σε περίπτωση μη αποπληρωμής των δανείων μαξιλάρι του τραπεζικού ιδρύματος αποτελεί η δημιουργία προβλέψεων για την κάλυψη ζημιών.

9. Αποτελέσματα από την ανάλυση των αριθμοδεικτών

9.1 Μελέτη περίπτωσης της Τράπεζας Πειραιώς

Με βάση τη χρονολογική στιγμή στην οποία πραγματοποιείται η έρευνα, οι εξαγορές όπου έχουν πραγματοποιηθεί για την Τράπεζα Πειραιώς αφορούν την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος και την Γενική Τράπεζα. Στο πλαίσιο των διεργασιών που ορίστηκαν από την Τράπεζα της Ελλάδος και το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, με σκοπό την αναδιάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, η Τράπεζα Πειραιώς απορρόφησε το υγιές τμήμα της Αγροτικής Τράπεζας, στα τέλη του Ιουλίου του 2012. Προηγουμένως, στις 14 Δεκεμβρίου 2012, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι ολοκλήρωσε τις συνομιλίες με την Société Générale για την εξαγορά του πλειοψηφικού πακέτου μετοχών της Γενικής Τράπεζας. Ακολούθως παρουσιάζονται τα αποτελέσματα σε αριθμητικούς πίνακες και με τη συμβολή διαγραμμάτων θα απεικονιστεί η συνολική εικόνα των εξαγορών που πραγματοποιήθηκαν.

Η μέτρηση της κερδοφορίας των τραπεζικών ιδρυμάτων γίνεται με το δείκτη απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων (ROE), το δείκτη απόδοσης του ενεργητικού (ROA) καθώς επίσης και με το δείκτη αποδοτικότητας των καταθέσεων (ROD). Η μέτρηση της κεφαλαιακής επάρκειας γίνεται με το δείκτη κεφαλαίου προς δάνεια. Ο τελευταίος δείκτης που χρησιμοποιείται αφορά τη ρευστότητα και είναι ο δείκτης δανείων προς συνολικές καταθέσεις. Εξαιτίας της μεταβατικής κατάστασης που επικρατεί σε όλα τα τραπεζικά ιδρύματα η πληροφόρηση είναι ακόμη σε πρώιμο στάδιο και γι' αυτό υπάρχουν μικρές ελλείψεις στα στοιχεία του δείγματος.

Παρόλα αυτά είναι ανάγκη να επισημάνουμε ότι πέραν της ανάλυσης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και των αριθμοδεικτών, για την εξαγωγή συμπερασμάτων της αποτελεσματικότητας του ελέγχου των συγχωνεύσεων-εξαγορών χρειάζονται και άλλοι παράγοντες, όπως οι διαδικασίες που τηρήθηκαν, η πληροφόρηση που προσφέρθηκε, η συμβολή εξωτερικών συνεργατών κ.λ.π.

9.2 Πίνακες αριθμοδεικτών και ανάλυση αυτών

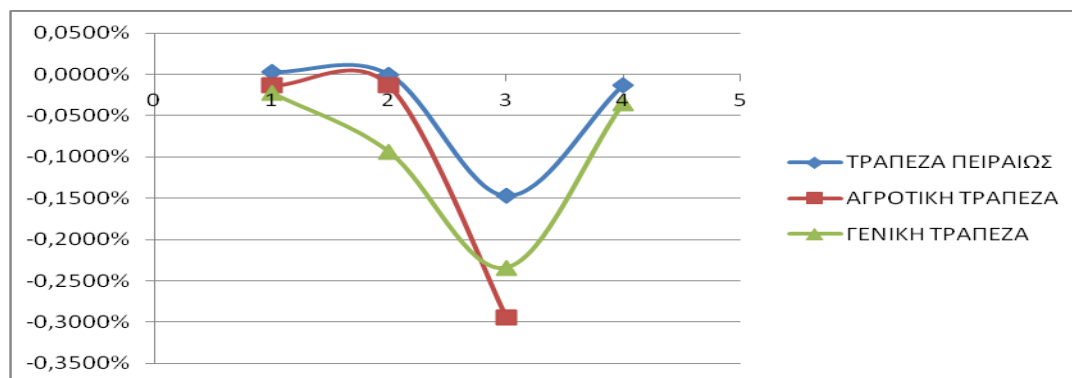
9.2.1 Πίνακες αριθμοδεικτών κερδοφορίας και αποδοτικότητας (ROA,ROE,ROD)

Πίνακας 7: Αποδοτικότητα Ενεργητικού

	ROA			
	2009	2010	2011	2012
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	0,0030%	-0,0001%	-0,1466%	-0,0128%
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	-0,0136%	-0,0137%	-0,2947%	
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	-0,0223%	-0,0938%	-0,2343%	-0,0352%

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Διάγραμμα 3: Δείκτης ROA

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Ο δείκτης ROA παρουσιάζει την αποτελεσματικότητα της διοίκησης στο να αξιοποιεί τα στοιχεία του ενεργητικού της με σκοπό την δημιουργία κερδών. Σύμφωνα με την κλίμακα του *Golin (2001)*, παρατηρείται πως η αποτελεσματικότητα των διοικήσεων και των τριών τραπεζικών οργανισμών βρίσκεται σε αρνητικές τιμές πράγμα το οποίο σημαίνει πως κρίνονται αδύναμες. Αυτό κυρίως οφείλεται στη μη ύπαρξη κερδών

από τη λειτουργία των οργανισμών κατά τη διάρκεια της δημοσιονομικής προσαρμογής σε μια οικονομία με μεγάλο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων και μεγαλύτερο κόστος δανεισμού για τις ίδιες τις τράπεζες.

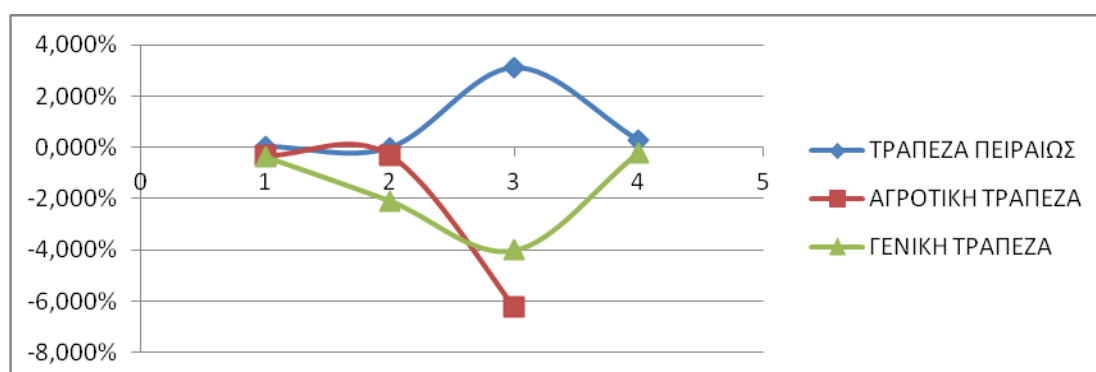
Επίσης, οι επενδύσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων περιορίστηκαν λόγω της επιφυλακτικής θέσης που τήρησαν καθ' όλη τη διάρκεια της χρηματοοικονομικής κρίσης. Η Αγροτική Τράπεζα και η Γενική Τράπεζα δεν παρουσίασαν κέρδη τα έτη 2009-2012 με αποτέλεσμα ο δείκτης να κυμαίνεται σε αρνητικές τιμές, όπως φαίνεται στον Πίνακα 7. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η Τράπεζα Πειραιώς όπου το έτος 2009 παρουσίασε κέρδη και υπήρξε η μόνη που είχε τις λιγότερες ζημίες στις επόμενες χρήσεις, γι' αυτό και η πορεία της στο Διάγραμμα 3 είναι σαφώς καλύτερη από των υπολοίπων τραπεζών.

Πίνακας 8: Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων

	ROE			
	2009	2010	2011	2012
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	0,0451%	-0,0014%	3,1224%	0,2944%
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	-0,3338%	-0,3145%	-6,2105%	
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	-0,3899%	-2,0933%	-4,0103%	-0,2387%

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Διάγραμμα 4: Δείκτης ROE

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

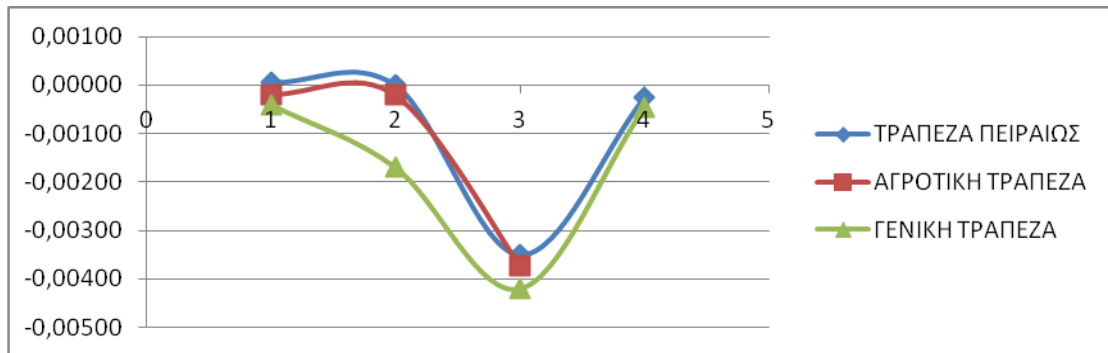
Ο δείκτης ROE (απόδοσης ιδίων κεφαλαίων) παρουσιάζει την αποτελεσματικότητα με την οποία το τραπεζικό ίδρυμα απασχολεί τα κεφάλαια των επενδυτών-μετόχων του. Συνεπώς, παρουσιάζει τα κέρδη, τα οποία δημιουργήθηκαν από τα επενδυμένα κεφάλαια των μετόχων. Η Τράπεζα Πειραιώς με το αποτέλεσμα του δείκτη, όπως φαίνεται στον Πίνακα 8 τη χρονιά 2011, παρουσιάζει την ισχυρή θέση την οποία έχει στον τραπεζικό κλάδο απέναντι στις άλλες δύο τράπεζες τις οποίες εξαγόρασε. Από το Διάγραμμα 4 επίσης, φαίνεται η χαμηλή προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων για τις χρονιές 2009-2011 από την Αγροτική και τη Γενική τράπεζα ώστε να αξιοποιηθούν από τις διοικήσεις τους. Το έτος 2012 παρατηρείται πτώση του δείκτη για την Τράπεζα Πειραιώς και αυτό οφείλεται στην επένδυση των κεφαλαίων που πραγματοποίησε για την διενέργεια των εξαγορών. Βέβαια, αίσθηση προκαλεί, σύμφωνα με το Διάγραμμα 4, η επάνοδο του δείκτη ROE τη χρονιά 2012 για την Γενική Τράπεζα που από το 2009 παρουσιάζει αρνητική πορεία. Αυτό οφείλεται στην καίρια μείωση των ζημιών που παρουσίαζε στα έτη 2009-2011 και στην αύξηση των ιδίων κεφαλαίων κατά 105%.

Πίνακας 9: Αποδοτικότητα Καταθέσεων

	ROD			
	2009	2010	2011	2012
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	0,00006	-0,000002	-0,00351	-0,00026
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	-0,00019	-0,00021	-0,00372	
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	-0,00041	-0,00170	-0,00420	-0,00046

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Διάγραμμα 5: Δείκτης ROD

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Το αποτέλεσμα του αριθμοδείκτη απόδοσης καταθέσεων (ROD) παρουσιάζει τη δυνατότητα του οργανισμού να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τις καταθέσεις των πελατών του, ώστε να δημιουργεί καθαρά κέρδη. Σύμφωνα με τον Πίνακα 9, καμία από τις τράπεζες που ερευνήθηκαν δεν δημιούργησε κέρδη από τις καταθέσεις των πολιτών. Βέβαια, παρατηρώντας τα μεγέθη των Πινάκων 1, 2 και 3 βλέπουμε ότι οι δανειοδοτήσεις ξεπερνούν τις καταθέσεις πράγμα δυσανάλογο σε σχέση με την φυσική λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να ενισχύεται ο κίνδυνος ρευστότητας της αγοράς, ο κίνδυνος φήμης για τα τραπεζικά ιδρύματα και άλλοι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι, οι οποίοι συμβάλουν στην αποσταθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος και ολόκληρης της οικονομίας. Ένα τραπεζικό ίδρυμα για την διασφάλιση της συνέχισης της λειτουργίας του θα πρέπει να δανειοδοτεί με βάση τα μεγέθη των καταθέσεων και σε συνέχεια βασικών αρχών, της τήρησης αποπληρωμής των δανείων και της μη απόσυρσης των καταθέσεων πριν τη λήξη τους.

Αξιοσημείωτο είναι ότι τη χρονιά 2011-στιγμή της κορύφωσης της χρηματοπιστωτική ύφεσης και ανακοίνωσης της παύσης εργασιών από την Αγροτική Τράπεζα- στους Πίνακες 1, 2 και 3 παρατηρείται μείωση των καταθέσεων με συνέπεια την κατάρρευση του δείκτη σε υψηλές αρνητικές μονάδες σύμφωνα με το Διάγραμμα 5. Βέβαια, το γεγονός ότι τα αριθμητικά αποτελέσματα του Πίνακα 9 είναι λίγο κάτω από το μηδέν δεν σημαίνει ότι ο κίνδυνος είναι μικρός καθώς θα πρέπει να υπολογιστεί πως οι καταθέσεις είναι η βασική πηγή χρηματοδότησης των χρηματοπιστωτικών οργανισμών.

Τελικά, το έτος 2012 ο δείκτης επανέρχεται στα επίπεδα των προηγούμενων ετών πράγμα που οφείλεται στην μείωση των ζημιών των τραπεζών εξαιτίας της πραγματοποίησης των εξαγορών και την ενοποίηση των λειτουργιών τους.

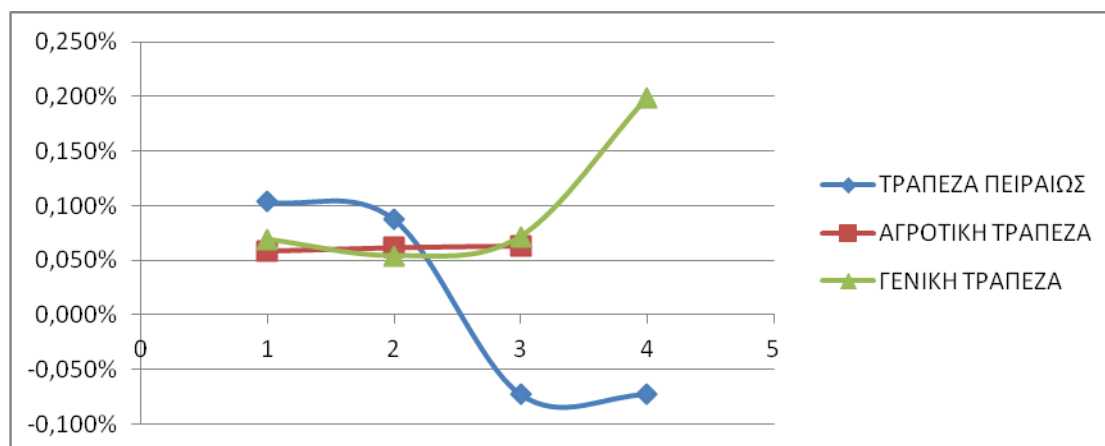
9.2.2 Πίνακες αριθμοδεικτών κεφαλαιακής επάρκειας (Κεφάλαιο προς Δάνεια)

Πίνακας 10: Κεφαλαιακή Επάρκεια

	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΟΣ ΔΑΝΕΙΑ			
	2009	2010	2011	2012
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	0,104%	0,088%	-0,072%	-0,073%
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	0,059%	0,062%	0,064%	
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	0,069%	0,054%	0,072%	0,199%

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Διάγραμμα 6: Δείκτης Κεφαλαίου προς Δάνεια

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας παρουσιάζει την απόδοση των κεφαλαίων του τραπεζικού ιδρύματος. Σε συνδυασμό με τις χορηγήσεις δίνει πληροφορίες σχετικά με την ικανότητα κάλυψης των χορηγηθέντων δανείων από τα κεφάλαια του οργανισμού. Το βέλτιστο αποτέλεσμα του δείκτη είναι η μονάδα (1), το οποίο σημαίνει πως οι δανειοδοτήσεις καλύπτονται από τα κεφάλαια της τράπεζας και δεν δημιουργείται ανάγκη για πραγματοποίηση επισφαλειών. Όπως παρατηρείται στο Διάγραμμα 6, η πορεία του δείκτη για την Αγροτική Τράπεζα έχει σταθερή πορεία το

οποίο δηλώνει πως η τράπεζα διασφαλίζει τα χορηγηθέντα δάνεια από τα ίδια κεφάλαια που τηρεί. Η Γενική Τράπεζα το έτος 2012 κατάφερε να αυξήσει το δείκτη σε σχέση με την πορεία που είχε τα προηγούμενα έτη. Η αύξηση αυτή οφείλεται στη μείωση των χορηγήσεων και τον διπλασιασμό των ιδίων κεφαλαίων της. Η Τράπεζα Πειραιώς, η οποία πραγματοποίησε τις εξαγορές, παρατηρούμε πως τα έτη 2011-2012 είχε την μεγαλύτερη μείωση. Αυτό οφείλεται στην απώλεια των ιδίων κεφαλαίων που είχε εκείνες τις χρονιές και στην χορήγηση επιπλέον δανείων με κάλυψη την αύξηση των καταθέσεων. Η κάλυψη των κεφαλαίων μπορεί να πραγματοποιηθεί σε συνδυασμό με την διενέργεια εξαγορών ώστε τα οικονομικά μεγέθη των τραπεζών να ενισχυθούν κάτω από τη στέγη μιας τράπεζας.

Σημαντικός παράγοντας για την ορθότερη ανάλυση του δείκτη είναι και οι προβλέψεις έναντι των δανείων που έχει δημιουργήσει ο κάθε οργανισμός. Παρόλα αυτά η Τράπεζα Πειραιώς, σύμφωνα με τον Πίνακα 10, τα έτη 2011-2012, τα οποία είναι σημαντικά για την πραγματοποίηση των εξαγορών με τις άλλες δύο τράπεζες, δεν βρίσκεται και στην πλέον ισχυρότερη θέση για την διενέργεια οικονομικών κινήσεων. Είναι πιθανό να υπήρξε κάποια εξωτερική ενίσχυση με σκοπό να διασφαλιστεί η επικείμενη ανάληψη του επιχειρηματικού ρίσκου.

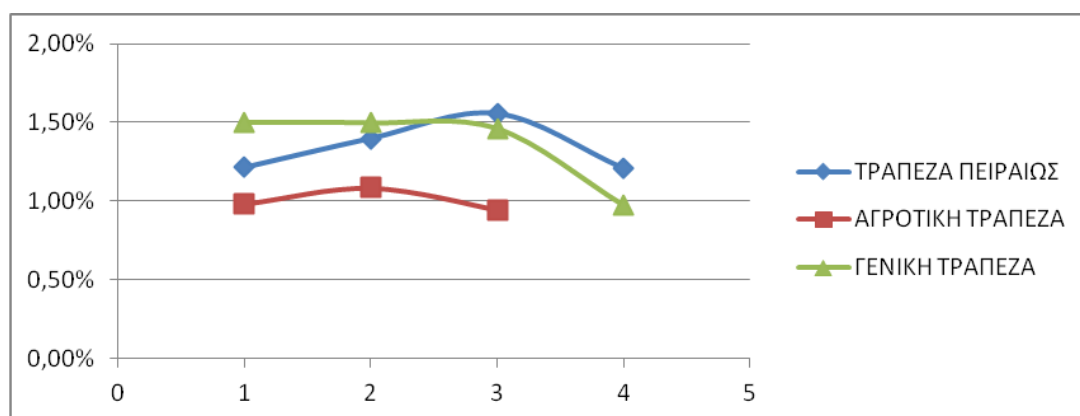
9.2.3 Πίνακες αριθμοδεικτών ρευστότητας (Χορηγήσεις προς Συνολικές Καταθέσεις)

Πίνακας 11: Ρευστότητα

	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΣΥΝ. ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ			
	2009	2010	2011	2012
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	1,21%	1,40%	1,55%	1,21%
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	0,98%	1,08%	0,94%	
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	1,50%	1,50%	1,46%	0,98%

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Διάγραμμα 7: Δείκτης Δανείων προς καταθέσεις

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Ο αριθμοδείκτης χορηγήσεις προς συνολικές καταθέσεις παρουσιάζει τη ρευστότητα ενός τραπεζικού ιδρύματος. Επίσης, απεικονίζει το βαθμό στον οποίο δεσμεύονται οι καταθέσεις με σκοπό τη πραγματοποίηση χορηγήσεων. Από τον ορισμό προκύπτει ότι όσο χαμηλότερη είναι η τιμή του δείκτη τόσο ασφαλέστερη είναι η θέση του τραπεζικού ιδρύματος έναντι του κινδύνου ρευστότητας. Το βέλτιστο είναι ο δείκτης να παρουσιάζει αρνητικές τιμές αλλά όπως παρατηρείται και στο Διάγραμμα 7 καμία από τις τράπεζες δεν είναι σε αυτή τη θέση. Ενδιαφέρον είναι το αποτέλεσμα του δείκτη στον Πίνακα 11 για την Τράπεζα Πειραιώς καθώς παρατηρείται να έχει αυξημένο κίνδυνο ρευστότητας και συγχρόνως να πραγματοποιεί εξαγορές τραπεζών, οι οποίες βρίσκονται σε ασφαλέστερη θέση από εκείνη. Συμπερασματικά, όσο πιο υψηλό είναι το αποτέλεσμα του αριθμοδείκτη τόσο σε δυσκολότερο βαθμό μπορεί η τράπεζα να καλύψει την απαίτηση των καταθετών για ανάληψη των καταθέσεών τους. Το αποτέλεσμα αναδεικνύει τη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ της Τράπεζας Πειραιώς και των καταθετών της, αφού μπορεί να διαχειρίζεται υψηλό ποσοστό κινδύνου ρευστότητας σε αυτή την κρίσιμη οικονομική στιγμή για το κοινωνικό σύνολο.

9.3 Μελέτη περίπτωσης της Άλφα Τράπεζας

Στην περίπτωση της Άλφα Τράπεζας κατά την χρονική περίοδο 2009-2012, η έρευνα των οικονομικών στοιχείων περιορίζεται σε μια μόνο επιχειρηματική κίνηση. Σε αντίθεση με τις περιπτώσεις εξαγορών της Τράπεζας Πειραιώς, η Άλφα Τράπεζα πραγματοποίησε μια συγχώνευση, αυτή με την Εμπορική Τράπεζα.

Η Άλφα Τράπεζα προχώρησε σε συγχώνευση με μια εξίσου μεγάλη σε όγκο χρηματοοικονομικών συναλλαγών τράπεζα, την Εμπορική Τράπεζα, η οποία αποτελούσε στο παρελθόν το ελληνικό κομμάτι του γαλλικού ομίλου Gredit Agricole. Η κίνηση αυτή χαρακτηρίζεται μονόδρομος για την ενδυνάμωση και των δύο απέναντι στην συρρίκνωση του τραπεζικού κλάδου με σκοπό τη δημιουργία ενός κοινού σχήματος ικανό να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις των διεθνών αγορών και στη νέα πραγματικότητα του ελληνικού τραπεζικού κλάδου.

Όπως και στην ανάλυση των οικονομικών μεγεθών της Τράπεζας Πειραιώς, έτσι και για την Άλφα Τράπεζα χρησιμοποιείται η ίδια μέθοδος ανάλυσης αυτών. Η εξαγωγή των συμπερασμάτων θα πραγματοποιηθεί με τον ίδιο τρόπο. Πέραν αυτού, θα προβούμε και στην ανάλυση οικονομικών μεγεθών για την περίοδο μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης. Προκείμενου να αποκομίσουμε ασφαλή συμπεράσματα για την πραγματοποίηση των διαδικασιών, θα πρέπει να γνωρίζουμε και τα οικονομικά αποτελέσματα των πρώτων τριμήνων του 2013. Αυτό ισχύει και για τις δύο μελέτες περίπτωσης.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των αριθμοδεικτών ενώ με τη βοήθεια διαγραμμάτων απεικονίζεται η οικονομική κατάσταση των τραπεζικών ιδρυμάτων.

9.4 Πίνακες αριθμοδεικτών και ανάλυση αυτών

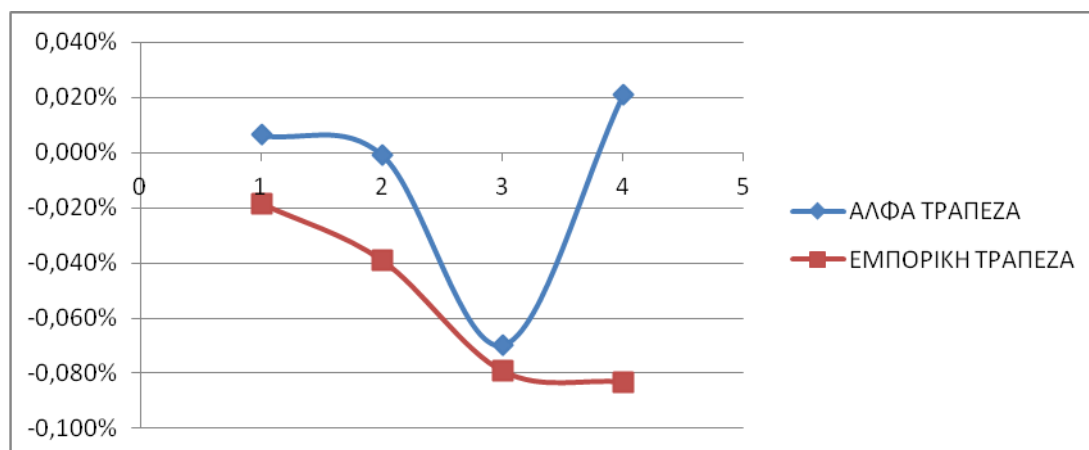
9.4.1 Πίνακες αριθμοδεικτών κερδοφορίας και αποδοτικότητας (ROA,ROE,ROD)

Πίνακας 12: Αποδοτικότητα Ενεργητικού

	ROA			
	2009	2010	2011	2012
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	0,006%	-0,001%	-0,070%	0,021%
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	-0,019%	-0,039%	-0,079%	-0,083%

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Διάγραμμα 8: Δείκτης ROA

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Ο δείκτης ROA παρουσιάζει την αποτελεσματικότητα της διοίκησης να αξιοποιεί τα στοιχεία του ενεργητικού με σκοπό την δημιουργία κερδών. Σύμφωνα με την αναφορά της κλίμακας αποτελεσματικότητας της διοίκησης, όπως έχει διατυπωθεί από τον *Golin (2001)*, παρατηρείται ότι κανένας από τους δύο τραπεζικούς οργανισμούς δε βρίσκεται εντός των τιμών που ορίζουν μια ικανοποιητική πορεία.

Αυτό οφείλεται στη μη ύπαρξη κερδών κατά τη διάρκεια της δημοσιονομικής κρίσης 2009-2012 πράγμα το οποίο επιβαρύνει τον αριθμητή του λόγου του δείκτη ROA.

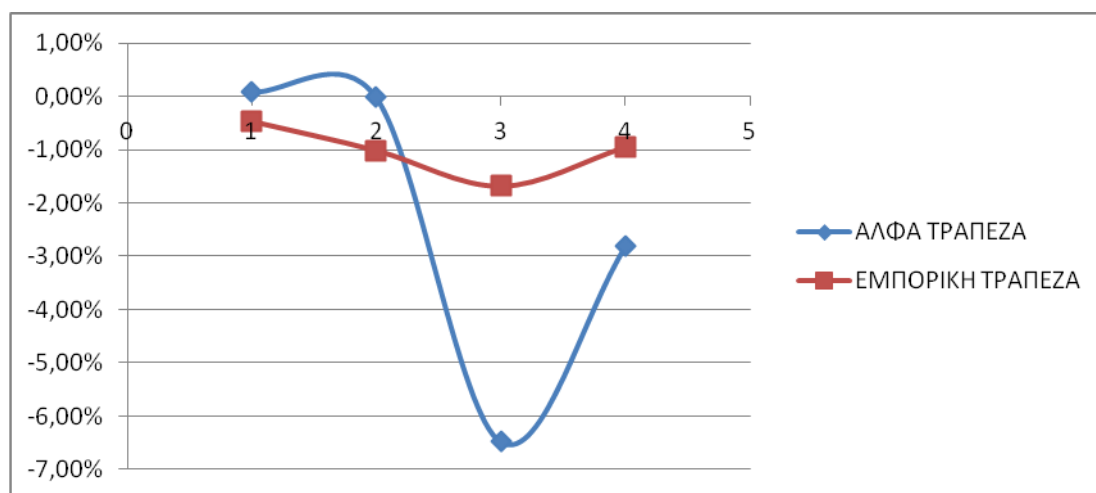
Η διαγραμματική κίνηση του δείκτη, σύμφωνα με το Διάγραμμα 8, είναι συνέπεια μιας οικονομίας με μεγάλο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων και μεγαλύτερο κόστος δανεισμού για τις ίδιες τις τράπεζες. Για τα έτη 2009-2011 η πορεία των τραπεζών είναι παράλληλη με μόνη διαφορά το έτος 2012, χρονιά κατά την οποία η Άλφα Τράπεζα πραγματοποίησε ανάκαμψη στα κέρδη της κατά 4εκ.€. Τα κέρδη πιθανόν να προήλθαν από τη μείωση των χορηγήσεων και έτσι ο δείκτης έχε θετικό πρόσημο γι' αυτή.

Πίνακας 13: Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων

	ROE			
	2009	2010	2011	2012
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	0,09%	-0,01%	-6,48%	-2,81%
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	-0,47%	-1,02%	-1,68%	-0,95%

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Διάγραμμα 9: Δείκτης ROE

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Ο δείκτης ROE απόδοσης ιδίων κεφαλαίων παρουσιάζει την αποτελεσματικότητα με την οποία το τραπεζικό ίδρυμα απασχολεί τα κεφάλαια των επενδυτών-μετόχων του. Συνεπώς, παρουσιάζει τα κέρδη, τα οποία δημιουργήθηκαν από τα επενδυμένα κεφάλαια των μετόχων. Το αποτέλεσμα που προκύπτει για την Άλφα Τράπεζα από τον Πίνακα 13 υποδηλώνει την ευαισθησία που παρουσίασε την χρονιά 2011 κατά την οποία, με βάση τον Πίνακα 4, είχε μεγάλη απώλεια Ιδίων κεφαλαίων και μείωση του συνόλου των καταθέσεων. Ο συνδυασμός αυτών των δύο επηρέασε σημαντικά και τα κέρδη του οργανισμού αγγίζοντας αρνητικές αποδόσεις μέχρι και -6,48%.

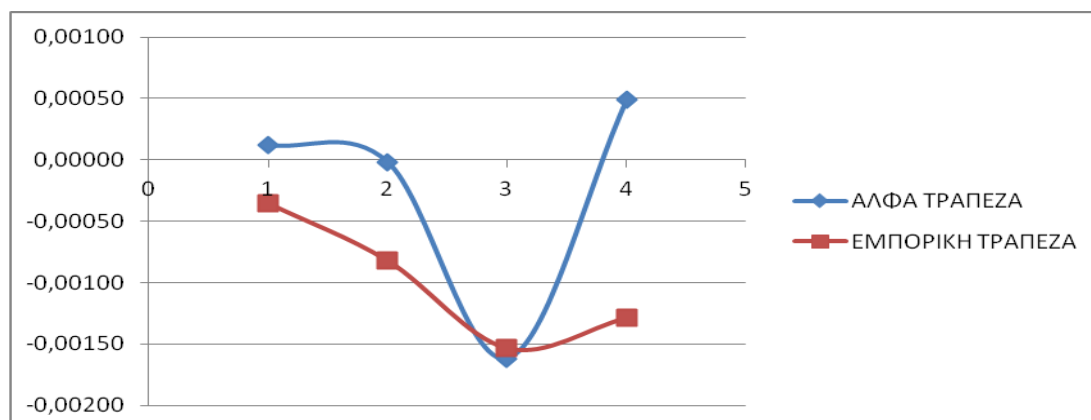
Σύμφωνα με το Διάγραμμα 9, το έτος 2012 παρατηρείται μια σχετική άνοδος στα αποτελέσματα της Άλφα Τράπεζας. Παρά τη δημιουργία κερδών, τα αρνητικά ίδια κεφάλαια κρατούν το δείκτη σε αρνητικές τιμές της τάξεως του -2,81%. Η Εμπορική Τράπεζα, σύμφωνα με το Διάγραμμα 9, από το 2009 παρουσιάζει αρνητική καμπύλη. Αυτό οφείλεται στη διαρκή απώλεια κερδών. Πέραν της χρονικής περιόδου του δείγματος αναμένουμε τα αποτελέσματα για τα πρώτα τρίμηνα του 2013 με σκοπό να δούμε το κατά πόσο θα ενισχυθούν τα ίδια κεφάλαια του κοινού σχήματος ώστε να παραχθούν κέρδη.

Πίνακας 14: Αποδοτικότητα Καταθέσεων

	ROD			
	2009	2010	2011	2012
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	0,00012	-0,00002	-0,00162	0,00049
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	-0,00035	-0,00082	-0,00153	-0,00128

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Διάγραμμα 10: Δείκτης ROD

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Ο αριθμοδείκτης απόδοσης καταθέσεων παρουσιάζει τη δυνατότητα του οργανισμού να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τις καταθέσεις των πελατών του με σκοπό να δημιουργεί καθαρά κέρδη. Εξίσου και στις δύο τράπεζες παρατηρείται ότι ο δείκτης κυμαίνεται σε αρνητικές τιμές καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας. Η αρνητική πορεία του δείκτη οφείλεται στις ζημίες που είχαν τα τραπεζικά ιδρύματα. Ενώ παρατηρώντας τα οικονομικά μεγέθη του Πίνακα 4 και των δύο τραπεζών βλέπουμε ότι το σύνολο των χορηγήσεων ξεπερνούν κατά πολύ τις καταθέσεις, πράγμα που δεν συμβαδίζει με την ορθή λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι καταθέσεις να μην δημιουργούν κέρδη από τον τρόπο διαχείρισής τους.

Όπως και στην περίπτωση της Τράπεζας Πειραιώς και των εξαγοραζόμενων τραπεζών έτσι και σε αυτή την περίπτωση παρατηρείται ότι τη χρονιά 2011 πραγματοποιήθηκε μια μαζική απόσυρση καταθέσεων με συνέπεια την κίνηση του δείκτη σε υψηλές αρνητικές τιμές, όπως φαίνεται στον Πίνακα 14. Λόγω των καθυστερούμενων δανείων δημιουργούνται ζημίες και όχι κέρδη από την διαχείριση των καταθέσεων. Το έτος 2012 ο δείκτης για την Άλφα τράπεζα παρουσιάζει θετική τιμή, πράγμα το οποίο κατά μεγάλο ποσοστό οφείλεται στην δημιουργία κερδών από την ρύθμιση ή την αποπληρωμή δανείων.

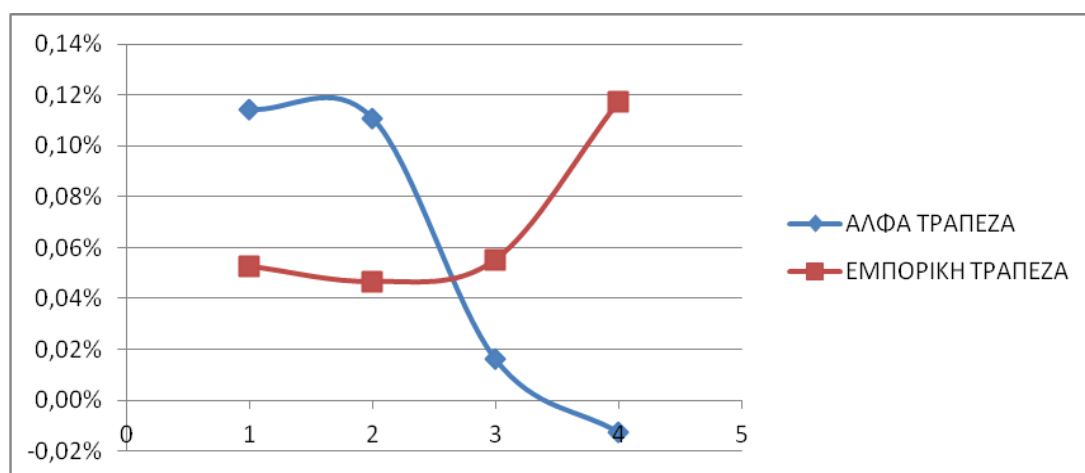
9.4.2 Πίνακες αριθμοδεικτών κεφαλαιακής επάρκειας (Κεφάλαιο προς Δάνεια)

Πίνακας 15: Κεφαλαιακή Επάρκεια

	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΟΣ ΔΑΝΕΙΑ			
	2009	2010	2011	2012
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	0,11%	0,11%	0,02%	-0,01%
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	0,05%	0,05%	0,06%	0,12%

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Διάγραμμα 11: Δείκτης Κεφαλαίου προς Δάνεια

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Ο δείκτης κεφάλαια προς δάνεια είναι ενδεικτικός ως προς την κεφαλαιακή επάρκεια του τραπεζικού ιδρύματος. Ο αριθμοδείκτης παρέχει πληροφορίες σχετικά με το ποσοστό ικανότητας κάλυψης των χορηγήσεων από τα κεφάλαια του οργανισμού. Ο δείκτης είναι επιθυμητό να παρουσιάζει αποτέλεσμα κοντά στη μονάδα (1), σύμφωνα με το Διάγραμμα 11 παρατηρείται πως κανένα από τα τραπεζικά ιδρύματα δεν είναι σε αυτή τη θέση.

Στη περίπτωση της συγχώνευσης των δύο τραπεζών είναι ξεκάθαρο πως η ενοποίηση των οικονομικών μεγεθών τους θα ενισχύσει τη θέση τους σύμφωνα με τα όσα ορίζει

η Συνθήκη της Βασιλείας. Επίσης, παρατηρείται ότι η Άλφα Τράπεζα η οποία και εξέφρασε ενδιαφέρον για συγχώνευση με την Εμπορική, το έτος 2012 κατά την ενοποίηση των δύο τραπεζών διατηρεί αρνητικά ίδια κεφάλαια όπως φαίνεται στον Πίνακα 4. Έτσι εξηγείται και η ανάγκη για συγχώνευση ώστε η ενωμένη πλέον τράπεζα, να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των διεθνών οργανισμών για τη διασφάλιση των χορηγήσεων από τα κεφάλαια των οργανισμών.

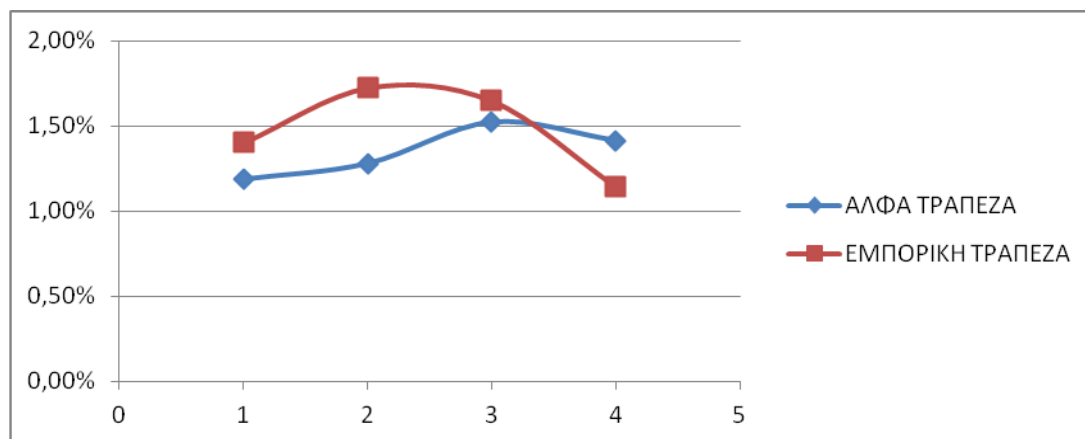
9.4.3 Πίνακες αριθμοδεικτών ρευστότητας (Χορηγήσεις προς Συνολικές Καταθέσεις)

Πίνακας 16: Ρευστότητα

	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΣΥΝ. ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ			
	2009	2010	2011	2012
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	1,18%	1,28%	1,52%	1,41%
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	1,40%	1,72%	1,65%	1,15%

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Διάγραμμα 12: Δείκτης Δανείων προς Καταθέσεις

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών (ανάλυση βασικών μεγεθών)

Ο αριθμοδείκτης ρευστότητας χορηγήσεις προς συνολικές καταθέσεις απεικονίζει τα επίπεδα ρευστότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων. Επίσης, παρουσιάζει το ποσοστό για το οποίο δεσμεύονται οι καταθέσεις προκειμένου να δημιουργηθούν χορηγήσεις.

Όπως έχει προαναφερθεί κατά την ανάλυση του αριθμοδείκτη, όσο χαμηλότερη είναι η τιμή του δείκτη τόσο ασφαλέστερη είναι η θέση του τραπεζικού ιδρύματος απέναντι στον κίνδυνο ρευστότητας. Όπως παρατηρείται στο Διάγραμμα 12, καμία από τις τράπεζες δεν είναι σε θέση να παρουσιάζει αρνητικές τιμές, το οποίο είναι και το επιθυμητό αποτέλεσμα για μια διοίκηση. Η Άλφα Τράπεζα, σύμφωνα με τον Πίνακα 16, για τα έτη 2009-2010 κράτησε το δείκτη κοντά στο 1%, με αποτέλεσμα να διατηρεί τα επίπεδα του κινδύνου ρευστότητας χαμηλά. Στη συνέχεια της λειτουργίας του τραπεζικού ιδρύματος παρατηρείται μια αύξηση του δείκτη σε τιμές του 1,50% εξαιτίας της απώλειας ιδίων κεφαλαίων που είχε το έτος 2011. Αξιοσημείωτο είναι πως η Εμπορική Τράπεζα για την χρονιά 2012 κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η συγχώνευση παρουσιάζεται ενισχυμένη σε αντίθεση με την συγχωνευθείσα, όπως φαίνεται και στο Διάγραμμα 12. Συνεπώς, η Άλφα Τράπεζα αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας το έτος 2012. Όπως θυμόμαστε από την ιστορία, επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας επιδιώκουν τη συγχώνευση με άλλη εταιρεία, η οποία τηρεί υγιή χρηματοοικονομική διάρθρωση και στην περίπτωση μας αυτή είναι η Εμπορική Τράπεζα.

Συμπεράσματα – Επίλογος

Η τελευταία πενταετία για τον κλάδο των ελληνικών τραπεζών έχει να παρουσιάσει τις μεγαλύτερες αλλαγές στην ιστορία του. Αλλαγές που υποχρεωτικά έγιναν και συνεχίζουν να γίνονται μετά από απαίτηση των Ευρωπαϊκών Οργανισμών όπου σχετίζονται με την κρίση χρέους στην Ελλάδα και σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η διαχείριση της ποικιλομορφίας των οικονομιών της Ευρωζώνης απαιτεί αποτελεσματικότερους μηχανισμούς ελέγχου για την ομαλή λειτουργία και συνεργασία των πολλών τραπεζικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται.

Στην Ελλάδα, πλέον, ο μεγαλύτερος όγκος των συναλλαγών του τραπεζικού κλάδου αντιστοιχεί στη λειτουργία τεσσάρων συστημικών εμπορικών τραπεζών και αυτό εξαιτίας των εξαγορών-συγχωνεύσεων που πραγματοποιήθηκαν την πενταετία που πέρασε. Στην εργασία αυτή σκοπός ήταν να διερευνηθεί κατά πόσο οι διαδικασίες ελέγχου συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη διενέργεια συμφωνιών συνεργασίας. Προκειμένου να χαρακτηριστεί μια συγχώνευση ή μια εξαγορά επιτυχημένη θα πρέπει τα αποτελέσματα των αριθμοδεικτών τα οποία μελετήθηκαν να είναι μεγαλύτερα από το άθροισμα των αντίστοιχων αποτελεσμάτων των επί μέρους ατομικών εταιριών.

Λόγω της πρόσφατης ολοκλήρωσης των επιχειρηματικών συμφωνιών, οι οποίες μελετήθηκαν στην παρούσα εργασία, τα αποτελέσματα, τα οποία μπορούμε να διαχειριστούμε, συγκεντρώνονται στο Γ' Τρίμηνο του 2013.

Πίνακας 17: Βασικά μεγέθη για το Γ' Τρίμηνο 2013 για την Τράπεζα Πειραιώς

	ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΞΑΓΟΡΕΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ				
	2009	2010	2011	2012	Γ' Τρίμηνο 2013
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤ. ΦΟΡΩΝ	146.000,00 €	-4.000,00 €	-6.429.000,00 €	-805.000,00 €	
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	48.922.000,00 €	51.786.000,00 €	43.840.000,00 €	63.020.000,00 €	82.839.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	25.730.000,00 €	24.052.000,00 €	18.334.000,00 €	31.108.000,00 €	46.536.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	31.245.000,00 €	33.620.000,00 €	28.497.000,00 €	37.618.000,00 €	53.088.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	3.238.000,00 €	2.957.000,00 €	-2.059.000,00 €	-2.734.000,00 €	8.508.951,00 €

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών

Στην περίπτωση της Τράπεζας Πειραιώς διαπιστώθηκαν αρνητικά αποτελέσματα για την πλειονότητα των δεικτών, τα οποία δικαιολογούνται από τις συνεχόμενες ζημίες που παρουσίασε το τραπεζικό ίδρυμα για τη περίοδο 2009-2012 με σκοπό τη δημιουργία προβλέψεων για την αντιμετώπιση της δυσκολίας εξυπηρέτησης των δανείων από το κοινό. Επίσης, σύμφωνα με το Διάγραμμα 7, τα ποσοστά ρευστότητας του οργανισμού διατηρήθηκαν σε ικανοποιητικά επίπεδα, τα οποία διασφαλίζουν χαμηλό κίνδυνο ρευστότητας. Τη περίοδο 2011-2012 το ίδρυμα παρουσιάζει αρνητική πορεία εξαιτίας της υψηλής έκθεσης σε ελληνικά ομόλογα σε συνδυασμό με το χαμηλής ποιότητας χαρτοφυλάκιό της, τα οποία προκάλεσαν ζημίες ύψους 6,4 δις. και παράλληλα οδήγησαν σε αρνητικά ίδια κεφάλαια ύψους 2,0 δις. Η Τράπεζα Πειραιώς στις 26 Μαρτίου 2013 ανακοίνωσε την απόκτηση των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων των Κυπριακών Τραπεζών (Τράπεζα Κύπρου, Cyprus Popular Bank (CPB) και Ελληνική Τράπεζα) έναντι συνολικού κόστους 524 εκατ.€ καθορισμένο από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η καθαρή θέση του συνόλου των κυπριακών τραπεζών αποτιμήθηκε στα 3,93 δις € ενώ το συνολικό κόστος απόκτησης ανήλθε στα 524 εκ.€. Έτσι, δημιουργήθηκε κέρδος 3,4 δις € με συνέπεια το 2013 η Τράπεζα Πειραιώς να παρουσιάσει θετικά ίδια κεφάλαια σε συνδυασμό με τις εξαγορές των ελληνικών τραπεζών που ολοκληρώθηκαν, όπως φαίνεται στον Πίνακα17.

Πίνακας 18: Βασικά μεγέθη για το Γ' Τρίμηνο 2013 για την Άλφα Τράπεζα

ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ					
	2009	2010	2011	2012	Γ' Τρίμηνο 2013
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤ. ΦΟΡΩΝ	429.000,00 €	-56.000,00 €	-3.843.000,00 €	1.137.000,00 €	
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	67.849.000,00 €	63.771.000,00 €	55.197.000,00 €	53.799.000,00 €	67.738.418,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	35.288.000,00 €	31.234.000,00 €	23.749.000,00 €	23.191.000,00 €	36.814.742,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	41.811.000,00 €	39.919.000,00 €	36.152.000,00 €	32.797.000,00 €	44.867.064,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	4.776.000,00 €	4.430.000,00 €	593.000,00 €	-405.000,00 €	6.752.903,00 €

ΠΗΓΗ: Ένωση Ελληνικών τραπεζών

Στην περίπτωση της Άλφα Τράπεζας η συγχώνευση με την Εμπορική Τράπεζα την επηρέασε θετικά λόγω του ότι η συγχωνευθείσα τράπεζα αρχικά διέθετε αποτελεσματικότερη διαχείριση ιδίων κεφαλαίων και εν συνεχεία διατηρούσε χαμηλά επίπεδα κινδύνου ρευστότητας. Η Άλφα Τράπεζα στη χρονική περίοδο 2009-2012 διατήρησε πορεία με χαμηλές απώλειες, όπως έδειξαν οι δείκτες που μελετήθηκαν, εκτός της χρονιά 2011 όταν επηρεάστηκε από τη γενική αναταραχή που συνέβη στον κλάδο. Η απόφαση για να συγχωνευθεί με την Εμπορική Τράπεζα φαίνεται πως ήταν η καταλληλότερη στην προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα νέο σχήμα, το οποίο θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, όπως και έγινε. Η πορεία της Άλφα Τράπεζας, παρατηρώντας τον Πίνακα 18, παρουσιάζει αυξανόμενα θετικά μεγέθη. Στα τέλη Σεπτεμβρίου του 2013 τα ίδια κεφάλαια της Άλφα Τράπεζας ανήλθαν σε 6,7 δις. ευρώ και ο δείκτης ιδίων κεφαλαίων σε 13,9%, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για τη περαιτέρω μελλοντική ενδυνάμωσή της. Ο δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας διαμορφώθηκε σε 14,2% καλύπτοντας κατά 4% τις απαιτήσεις της Συνθήκης της Βασιλείας.

Είναι φανερό ότι η τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση επηρέασε σε πολύ μεγάλο βαθμό τις λειτουργίες των τραπεζικών ιδρυμάτων όπως επίσης και την κερδοφορία τους. Αυτή η οικονομική κατάσταση άσκησε επιρροή στην πορεία των αριθμοδεικτών, οι οποίοι μελετήθηκαν, με αποτέλεσμα να χρειαστεί η επανάληψη της μελέτης στα επόμενα χρόνια προκειμένου να αποδειχθεί η αναγκαιότητα των επιχειρηματικών κινήσεων που πραγματοποιήθηκαν.

Παράλληλα, ο έλεγχος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων παρουσιάζει αρκετές ιδιαιτερότητες σε σχέση με τους αντίστοιχους ελέγχους των υπολοίπων επιχειρησιακών οργανισμών. Στη περίπτωση των τραπεζικών ιδρυμάτων ο έλεγχος συμορφώνεται με βάση τους κανόνες Εταιρικής Διακυβέρνησης και τους κανόνες που ορίζονται από τις εποπτικές αρχές της χώρας αλλά και διεθνώς. Ακόμη, τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου καθορίζονται με σαφήνεια ώστε να έχουν τη δυνατότητα να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά απέναντι στους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος σε συνεργασία με άλλες λειτουργίες του οργανισμού, συνδυάζοντας και την εταιρική στρατηγική, μπορεί να συμβάλει θετικά στην αποτελεσματικότητα των συγχωνεύσεων και εξαγορών που σχεδιάζει ο οργανισμός. Είναι ένα χρήσιμο μέλος της ομάδας διαχείρισης μιας εξαγοράς-συγχώνευσης, καθώς μπορεί να συμμετέχει ενεργά από το στάδιο του στρατηγικού προγραμματισμού μέχρι το στάδιο της πλήρους μετάβασης και υλοποίησής της, αφού, εφόσον λειτουργεί αποτελεσματικά, αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές λειτουργίες της επιχείρησης. Αντικείμενο μελλοντικής μελέτης μπορεί να αποτελέσει η εξέταση των περιπτώσεων συγχωνεύσεων-εξαγορών που πραγματοποιήθηκαν στην περίοδο της οικονομικής κρίσης: κατά πόσο είναι δυνατό να αποφέρουν θετικά αποτελέσματα ενισχύοντας την αποδοτικότητα των συγχωνευμένων τραπεζών αλλά και του συνολικού τραπεζικού κλάδου σε συνεργασία με υψηλού επιπέδου ελεγκτικούς μηχανισμούς;

Βιβλιογραφία - Αρθρογραφία

Ελληνική

- ✓ Αγγελόπουλος Π., 2005, *Τράπεζες και Χρηματοοικονομικό Σύστημα: Αγορές/ Προϊόντα/ Κίνδυνοι*, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα
- ✓ Γκόρτσος Χρ. , Αλεξιάκης Π. , 2006, *Εισαγωγή στις Τραπεζικές σπουδές. Το νομισματικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον*, Εκδ. Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο, Αθήνα
- ✓ Ζαφειράκου Μ., Ταχυνάκης Π., 2007, *Ο εσωτερικός έλεγχος των ελληνικών επιχειρήσεων: εμπειρική προσέγγιση*, Τόμ. 57, εκδ. Σπουδαί
- ✓ Ιατρίδης Γ., 2008, *Ο Νόμος Sarbanes-Oxley: Οφέλη και επιπτώσεις:*
http://www.section404.org/UserFiles/File/Website%20-%20Misc/International/GREEK_e-logos.greek_articles.pdf
- ✓ Καζαντζής, Ι., 2006, *Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος- Μία συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων*, εκδ. Business Plus A.E., Πειραιάς
- ✓ Καραμάνης Κ., 2008, *Σύγχρονη Ελεγκτική. Θεωρία και πρακτική σύμφωνα με τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα*, εκδ. ΟΠΑ, Αθήνα
- ✓ Μακρής Α., 1992, *Προληπτικός και κατασταλτικός έλεγχος τραπεζικών εργασιών πλην πιστοδοτήσεων*, Οδηγός Τραπεζικών Στελεχών, Αθήνα
- ✓ Μέκος Κ., 2003, *Η εταιρική διακυβέρνηση. Όψεις του προβλήματος και πιθανές απαντήσεις*, εκδ. Σταμούλη, Θεσσαλονίκη
- ✓ Νιάρχος Ν. Α., 2004, *Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων*, 7^η έκδοση, εκδ. Σταμούλη, Αθήνα
- ✓ Παπαδάκης Β., 2007, *Στρατηγική των επιχειρήσεων. Ελληνική και διεθνής εμπειρία*, εκδ. Ε. Μπένου, Αθήνα
- ✓ Παπαδάτου Θ., 2001, *Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος ανώνυμων εταιρειών*, εκδ. Σακκουλά
- ✓ Παπαστάθης Π., 2003, *Ο σύγχρονος εσωτερικός έλεγχος στις επιχειρήσεις-οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του*, Τόμ. Α', Αθήνα
- ✓ Πάσχας Γ., 2004, *Οι μονάδες εσωτερικής επιθεώρησης των τραπεζών και ο ρόλος τους για την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος*, Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Ιανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος

- ✓ Προβόπουλος Γ., Καπόπουλος Π., 2001, *Η δυναμική του Χρηματοοικονομικού συστήματος*, εκδ. Κριτική, Αθήνα
- ✓ Σχοινιωτάκης Ν., Συλλιγάρδος Γ., 2010, *Διαχείριση Τραπεζικών και Χρηματοοικονομικών Κινδύνων. Θεωρία και Εφαρμογές*, εκδ. Δίσιγμα
- ✓ Συλλιγάρδος Γ., Σχοινιωτάκης Ν., 2011, *Σύγχρονη χρηματοπιστωτική διοίκηση. Αγορές χρήματος και κεφαλαίου*, εκδ. Έλλην, Αθήνα
- ✓ Τσακλαγκάνος Α., 2005, *Ελεγκτική*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη
- ✓ Χρυσάνθης Χ., 2006, *Η Κανονιστική Συμμόρφωση στα πλαίσια του συστήματος εσωτερικού ελέγχου*, Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Ιανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος
- ✓ Τριανταφυλλίδης Κων/νος, 2004, *Εταιρική Διακυβέρνηση, Η δυναμική του εσωτερικού ελέγχου*, Οικονομικά Χρονικά, Τεύχ. 126
- ✓ Μενεξιάδης Μ., Κουτούπης Α, 2003, «Οι Επιτροπές Ελέγχου ως σύγχρονο εργαλείο Εταιρικής Διακυβέρνησης», Ναυτεμπορική, 9 Οκτωβρίου
- ✓ Πυρόμαλη Ε., 2005, «Η Συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στο διευρυμένο πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης», Πανεπιστήμιο Πειραιώς
- ✓ Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης, *Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση* :
http://www.lib.teiher.gr/webnotes/sdo/elegtiki/Elektiki_notes.pdf

Ξενόγλωσση

- ✓ Hitt M.A., Ireland R.D., Hoskisson R.E., 2001, *Strategic Management Concepts: competitiveness and globalization*, 4th edition South Western College publishing
- ✓ Rittenberg, L., and P. Miller 2005, ‘*Sarbanes-Oxley Section 404 Work: Looking at the Benefits*’, The Institute of Internal Auditors Research Foundation
- ✓ Golin J., 2001, *The Bank Credit Analysis Handbook: A Guide for Analysts, Bankers & Investors*, 1st Edition, John Wiley and Sons.
- ✓ John, Kose, Senbet, Lemma W., 1998, *Corporate Governance and Board Effectiveness*, Journal of Banking and Finance, p.p. 371-403

- ✓ Shleifer, Andrei, Vishny, Robert W., 1997, *A survey of Corporate Governance*, Journal of Finance, p.p.737-783
- ✓ Drobetz, Schillwofer, Zimmermann, 2004, *Corporate Governance and expected stock returns: evidence from Germany*, European Financial Management, Vol.10,p.p.267-29
- ✓ Roll R. , 1986, *The Hubris Hypothesis of Corporate Takeover*, Journal of business, April, 197-216
- ✓ Lecture Notes, Technological Education Institute , 2012, Erasmus Summer Scholl, *Merging and Acquisition in cross cultural business environment*, Finland-Vassa

Διαδίκτυο

www.soel.gr

www.ifac.gr

www.elte.org.gr

www.bankofgreece.gr

www.taxheaven.gr

www.drogalas.gr

www.epistimonikomarketing.gr

www.lib.teiher.gr

www.hba.gr

www.piraeusbank.gr

www.alpha.gr

www.geniki.gr

www.emporiki.gr

www.ase.gr

www.naftemporiki.gr

www.euro2day.gr

www.oecd.org

Πράξεις Διοικητή Τράπεζα της Ελλάδος και Νομικό Πλαίσιο

ΠΔ/ΤΕ 2577/2006

ΠΔ 226/92

ΝΟΜΟΣ 3873/2010

ΝΟΜΟΣ 3601/2007

ΝΟΜΟΣ 3061/2007

ΝΟΜΟΣ 3371/2005

ΝΟΜΟΣ 3012/2002

ΝΟΜΟΣ 3016/2002

ΝΟΜΟΣ 2076/1992

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ 2818/98